

Tom V — Winnicott: Środowisko, Self i Dojrzewanie

Wizualny przewodnik po holdingu, rozwoju emocjonalnym, prawdziwym i fałszywym self, zabawie oraz poczuciu realności.

*Jak wystarczająco dobre środowisko
pomaga człowiekowi zacząć istnieć
jako prawdziwe, spontaniczne i żywe self.*

Prawa autorskie i przeznaczenie edukacyjne

- ✕ © Wszystkie prawa zastrzeżone.
- ✕ Tom V — Winnicott: Środowisko, Self i Dojrzewanie.
- ✕ Publikacja ma charakter edukacyjny i służy porządkowaniu wybranych pojęć Donalda W. Winnicotta.
- ✕ Materiał nie zastępuje psychoterapii, diagnozy, superwizji klinicznej, szkolenia zawodowego ani konsultacji medycznej.
- ✕ Przykłady kliniczne są fikcyjne i służą wyłącznie objaśnianiu pojęć.

Pojedyncze zachowanie, emocja lub objaw nie pozwalają rozpoznać fałszywego self ani ocenić jakości wczesnego środowiska.

Pojęcia Winnicotta należy rozumieć w ich kontekście teoretycznym, rozwojowym i historycznym.

Materiał edukacyjny —
nie narzędzie diagnostyczne

Spis treści

•

Mapa tomu

□ Wprowadzenie	03
□ Moduł 01 — Podstawy myśli Winnicotta	04
□ Moduł 02 — Środowisko i holding	11
□ Moduł 03 — Proces dojrzewania emocjonalnego	19
□ Moduł 04 — Prawdziwe i fałszywe self	27
□ Moduł 05 — Obiekt przejściowy i przestrzeń potencjalna	35
□ Moduł 06 — Zabawa, twórczość i zdolność bycia samemu	43
□ Moduł 07 — Agresja, troska i używanie obiektu	50
□ Moduł 08 — Poczucie realności i ciągłość self	57
□ Moduł 09 — Klinika winnicottowska	64
□ Moduł 10 — Dojrzewanie, rodzina i środowisko społeczne	72
□ Moduł 11 — Synteza końcowa i praktyczna mapa	77

Jak korzystać

- Czytaj moduły w kolejności, bo późniejsze pojęcia opierają się na wcześniejszych.
- Po każdej stronie zatrzymaj się przy diagramie i sprawdź jedno główne pojęcie.
- Nie używaj pojęć jako etykiet diagnostycznych dla konkretnych osób.

Jak człowiek zaczyna czuć, że naprawdę istnieje?

Donald W. Winnicott pytał, co musi wydarzyć się w relacji z otoczeniem, aby człowiek mógł zacząć istnieć jako odrębne, żywe i realne self.

Dziecko nie rodzi się z gotowym, całkowicie zintegrowanym poczuciem siebie.

Na początku potrzebuje środowiska, które podtrzymuje, chroni, odpowiada i stopniowo wprowadza frustrację.

W dobrych warunkach
rozwija się:

- ✕ integracja
- ✕ poczucie zamieszkiwania własnego ciała
- ✕ kontakt z rzeczywistością
- ✕ zdolność do zabawy
- ✕ prawdziwe *self* i poczucie realności

zależność

holding

integracja

self

zabawa

twórczość

poczucie realności

*Dla Winnicotta
zdrowie nie oznacza
wyłącznie braku
objawów — oznacza
zdolność czucia się
realnym, spontanicznym
i żywym we własnym
życiu.*

Podstawy myśli Winnicotta

Jak środowisko pomaga niedojrzałemu dziecku stopniowo stać się osobą czującą, że naprawdę istnieje?

W tym module:

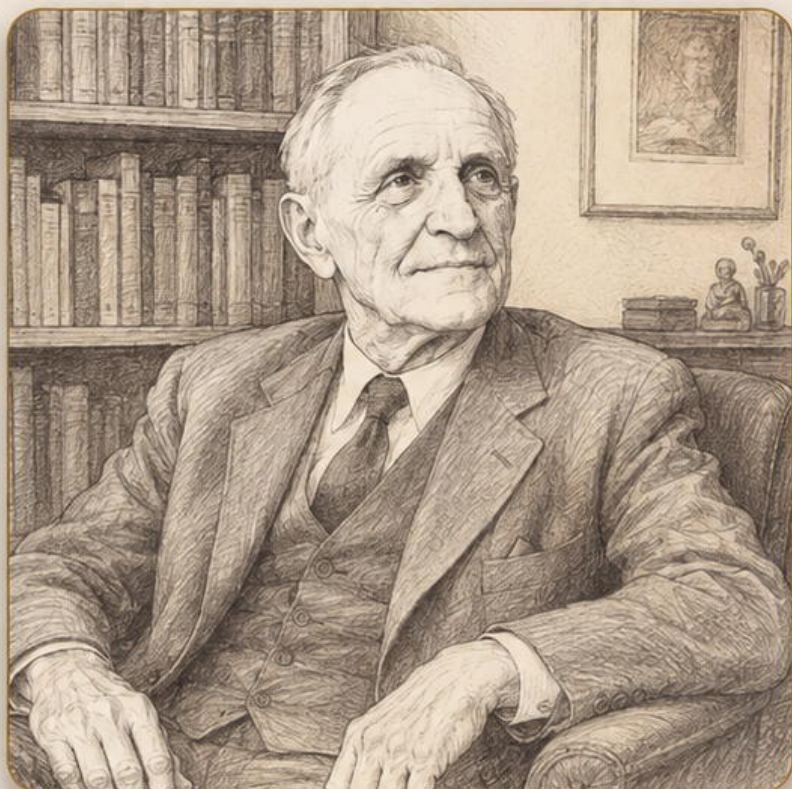
- ✕ kim był Winnicott
- ✕ dlaczego środowisko jest centralne
- ✕ czym jest dojrzewanie
- ✕ jak rozwija się zależność
- ✕ jak psychika łączy się z ciałem

Czy rozwój psychiczny jest wyłącznie osiągnięciem dziecka, czy rezultatem spotkania potencjału z określonym środowiskiem?

Pediatra i psychoanalityk, który słuchał dziecka w relacji ze środowiskiem

1.1 Kim był:

- ✕ brytyjski pediatra
- ✕ psychoanalityk
- ✕ obserwator
najwcześniejszych relacji
- ✕ autor koncepcji
środowiska podtrzymującego
- ✕ badacz zabawy, self
i poczucia rzeczywistości

1.2 Zmiana pytania:

Klasyczne pytanie: jakie popędy i konflikty działają w dziecku?

Pytanie Winnicotta: jakie warunki pozwalają dziecku przeżywać napięcia bez zagrożenia rozpadem?

Winnicott badał nie tylko to, czego człowiek pragnie, lecz także warunki, dzięki którym może doświadczać pragnienia jako własnego.

Wewnętrznego świata dziecka nie można oddzielić od jakości opieki

Dwa obszary analizy:

Obszar wewnętrzny:

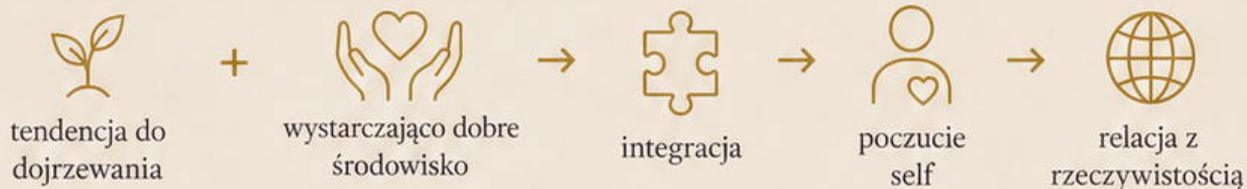
pobudzenie, głód, agresja,
przyjemność, fantazja, lęk.

Obszar środowiskowy:

rytm opieki, przewidywalność,
sposób trzymania, ochrona
przed przeciążeniem.

Schemat rozwoju:

Pojęcie środowiska nie służy prostemu obwinianiu rodziców.
Rozwój zależy także od zdrowia, warunków materialnych,
wsparcia społecznego i późniejszych relacji.

Rozwój wyrasta z wewnętrznego potencjału wspieranego przez otoczenie

Dojrzewanie obejmuje:

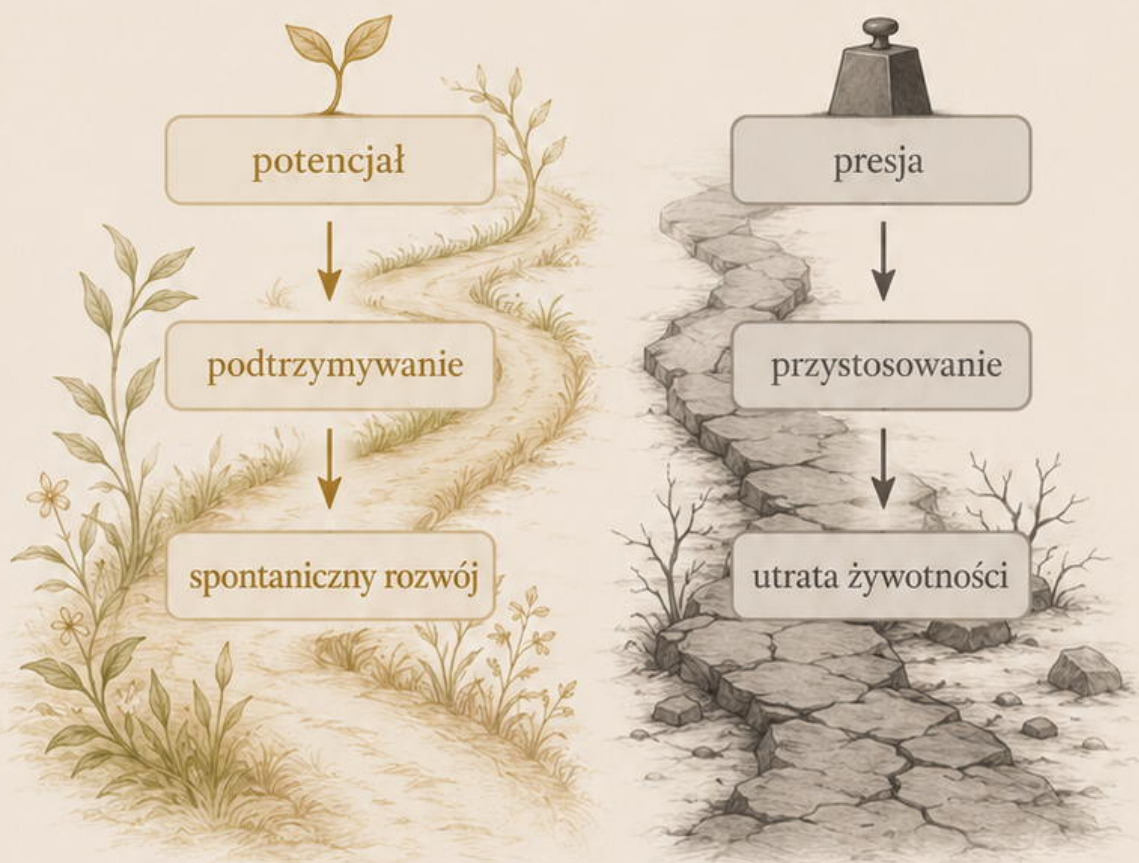
- ✕ integrację doświadczeń
- ✕ odczuwanie własnego ciała
- ✕ tolerowanie frustracji
- ✕ zdolność do relacji
- ✕ zabawę, troskę i twórczość

Środowisko wspiera rozwój, gdy:

- ✕ nie wymaga przedwczesnej samodzielności
- ✕ odpowiada na potrzeby
- ✕ wprowadza frustrację stopniowo
- ✕ pozwala na spontaniczność

Dojrzewanie nie polega na jak najszybszym uniezależnieniu, lecz na przeżyciu zależności w warunkach, które pozwalają stawać się odrębną osobą.

Niezależność rozwija się dzięki wystarczająco dobrze przeżytej zależności

•

✕ Etapy: _____

1

Zależność absolutna:

niemowlę nie rozpoznaje jeszcze swojej zależności i potrzebuje intensywnego dostosowania.

2

Zależność względna:

dziecko zaczyna zauważać obecność, brak, oczekiwanie i ograniczenia środowiska.

3

Ku niezależności:

osoba korzysta z uwewnętrznionych doświadczeń opieki.

✕ Dwa możliwe skutki braku bezpieczeństwa: _____

- ✕ nadmierne przywiązanie
- ✕ skrajna samowystarczalność

Człowiek staje się względnie niezależny nie przez zaprzeczenie zależności, lecz dzięki temu, że może ją przeżyć i przekształcić.

Self rozwija się poprzez stopniowe zamieszkiwanie ciała

Soma:

żywe ciało: napięcie, ruch, głód, oddech, rytm, dotyk i pobudzenie.

Psychika:

sposób opracowywania doświadczeń cielesnych i relacyjnych, który pozwala tworzyć pamięć, emocje i poczucie ciągłości.

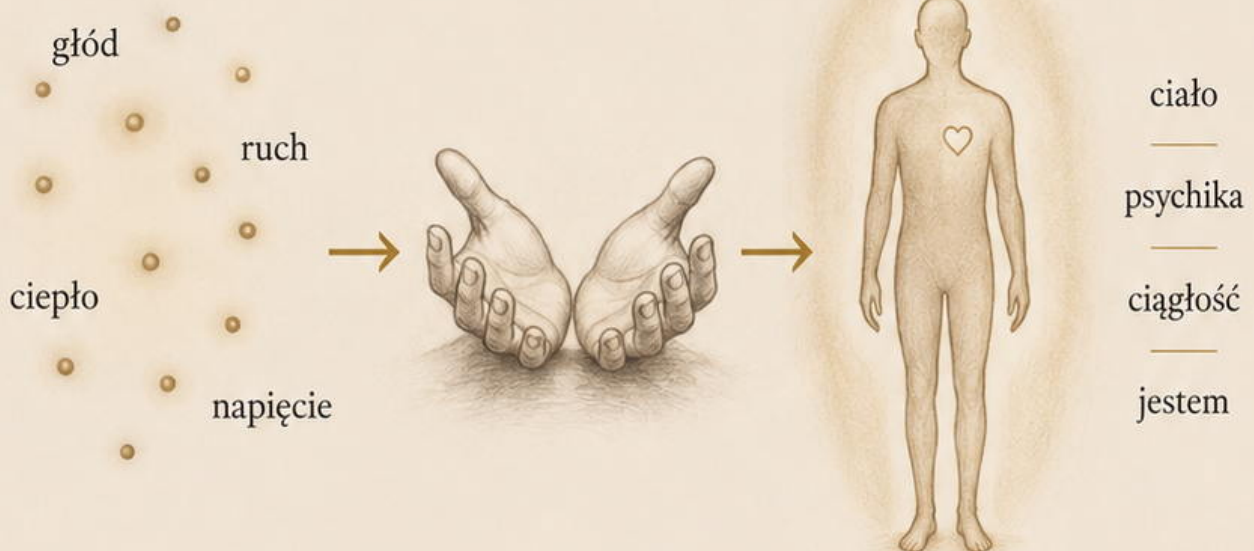

Personalizacja:

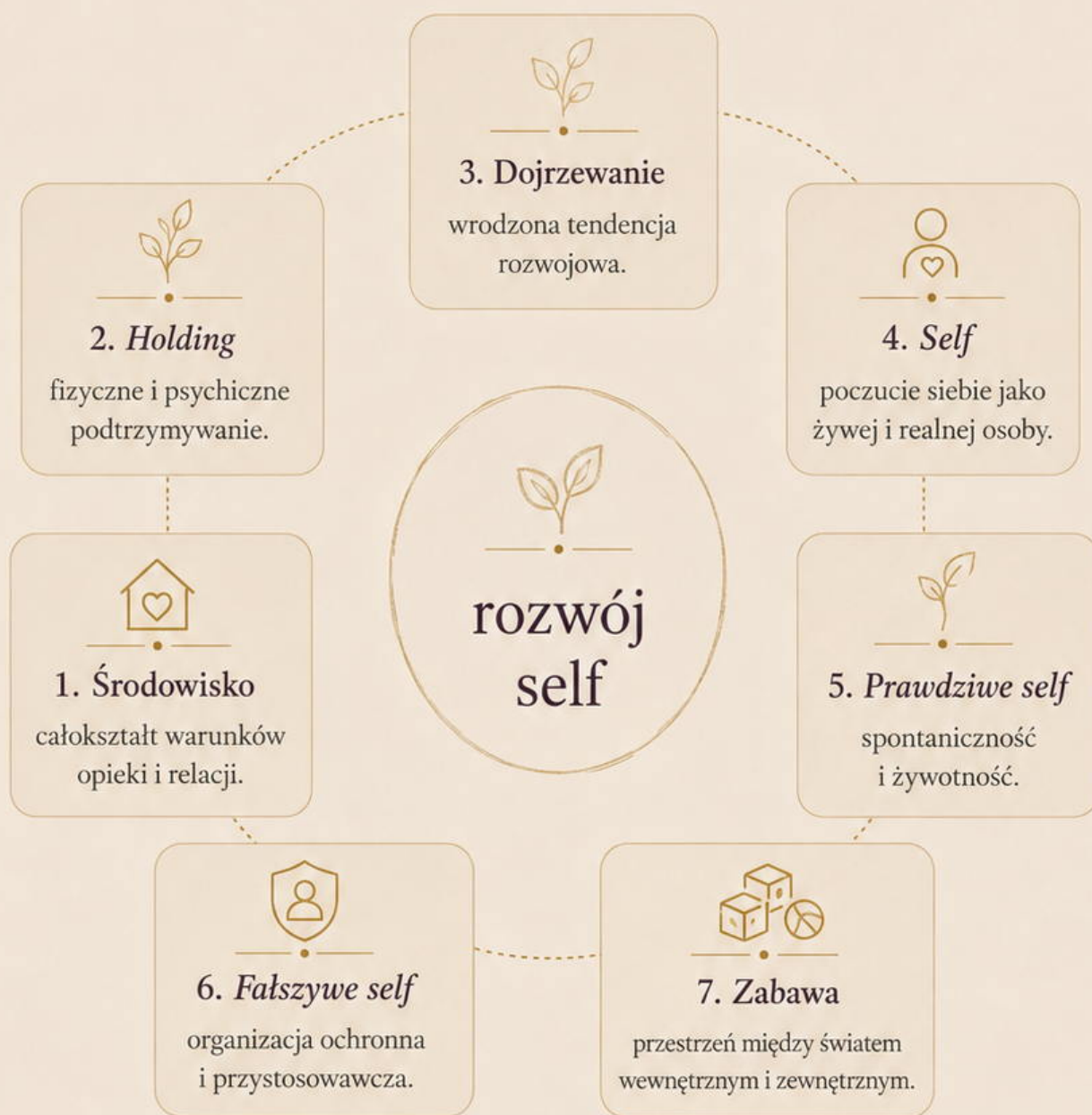
rozwój poczucia: 'to jest moje ciało', 'to ja odczuwam', 'moje życie dzieje się we mnie'.

Integracja zaczyna się wtedy, gdy rozproszone doświadczenia mogą zostać podtrzymane wystarczająco długo, aby stały się doświadczeniami jednej osoby.

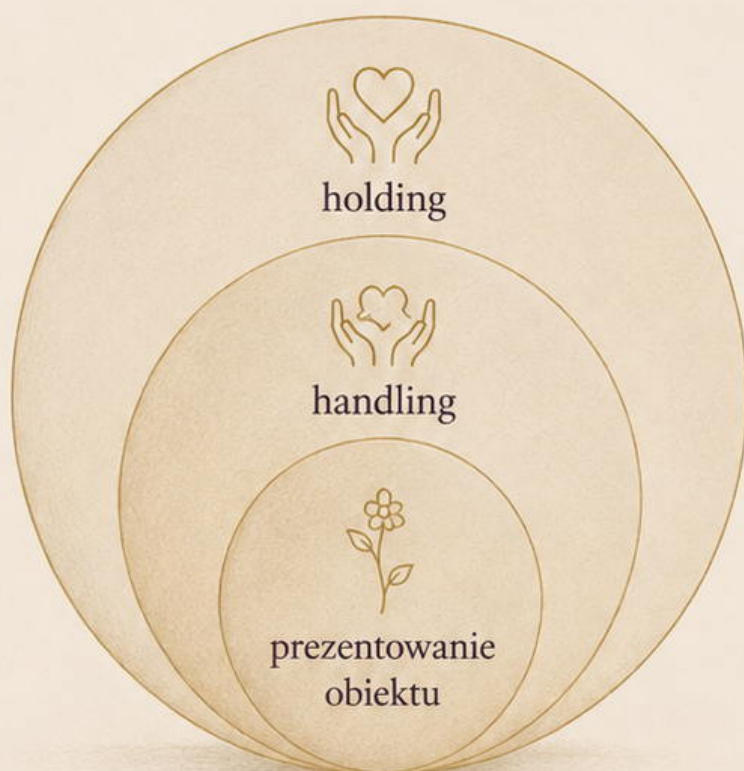
Siedem pojęć, które organizują całą teorię Winnicotta

U Winnicotta rozwój self nie zaczyna się od samodzielności, lecz od możliwości bezpiecznego istnienia w zależności.

Środowisko i holding

*Podtrzymywanie, dostrojenie i stopniowa zawodność
jako warunki rozwoju self.*

W tym module:

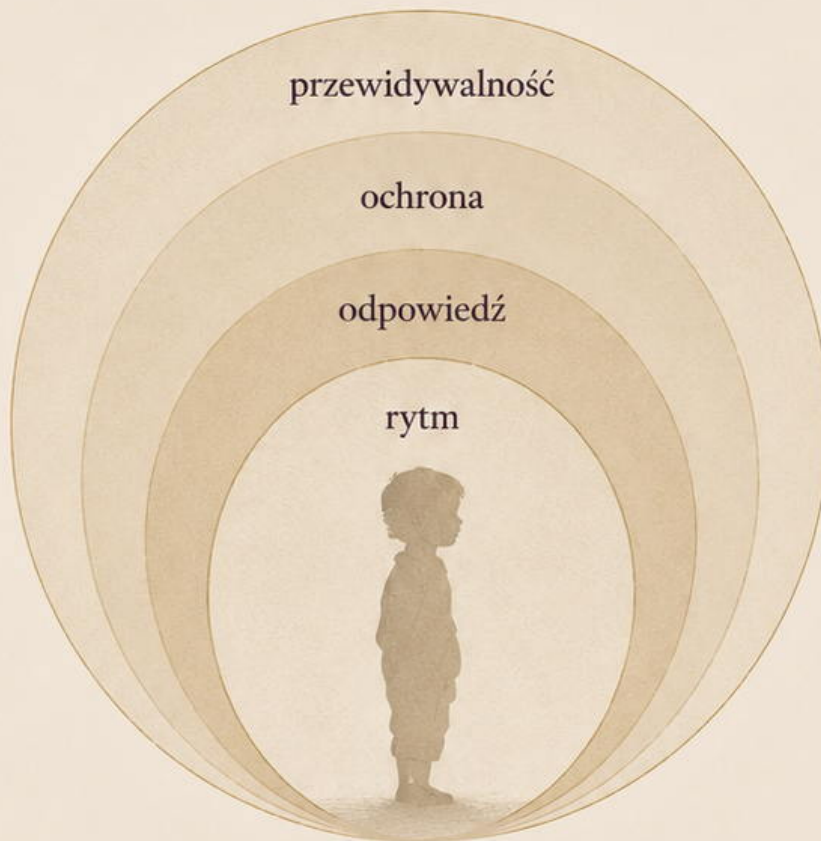
- ✕ środowisko podtrzymujące
- ✕ wystarczająco dobra opieka
- ✕ pierwotne zaabsorbowanie opiekuna
- ✕ *holding*, *handling* i prezentowanie obiektu
- ✕ konsekwencje zawodności środowiska

*Czy otoczenie
pomaga dziecku
po prostu być, czy zmusza
je do ciągłego reagowania?*

Środowisko chroni ciągłość istnienia, zanim dziecko potrafi chronić ją samodzielnie

Środowisko obejmuje:

- ✕ rytm opieki
- ✕ reakcję na sygnały
- ✕ ochronę przed przeciążeniem
- ✕ przewidywalność i granice
- ✕ emocjonalną dostępność opiekuna

Funkcja:

- ✕ Środowisko zmniejsza konieczność obronnego reagowania.
- ✕ Pomaga dziecku utrzymać ciągłość doświadczenia.
- ✕ Daje warunki do integracji ciała, emocji i relacji.

*Dobre środowisko nie dominuje nad dzieckiem —
tworzy przestrzeń, w której rozwój może wydarzać się od środka.*

Dziecko nie potrzebuje doskonałości — potrzebuje dostrojenia, które może się zmieniać

.

Wystarczająco dobra opieka

Na początku:

- ✘ opieka dostosowuje się intensywnie do zależności niemowlęcia
- ✘ odpowiada na podstawowe potrzeby
- ✘ chroni przed nagłym nadmiarem bodźców

Później:

- ✘ opieka stopniowo i możliwie bezpiecznie zawodzi
- ✘ dziecko zaczyna czekać, odróżniać, tolerować frustrację
- ✘ świat zewnętrzny staje się bardziej realny

Ważne:

- ✘ wystarczająco dobra opieka nie jest opieką idealną
- ✘ pojedyncza pomyłka nie niszczy rozwoju
- ✘ znaczenie mają powtarzalność, możliwość naprawy i etap rozwoju

Szczególna wrażliwość pomaga opiekunowi dostroić się do skrajnej zależności niemowlęcia

Definicja:

To czasowe zwiększenie wrażliwości opiekuna na sygnały niemowlęcia. Pomaga reagować na potrzeby zanim dziecko potrafi je jasno zakomunikować.

Funkcja:

- ✕ ułatwia ochronę przed przeciążeniem
- ✕ wspiera ciągłość istnienia
- ✕ pozwala niemowlęciu doświadczać odpowiedzi jako spotkania z własnym gestem

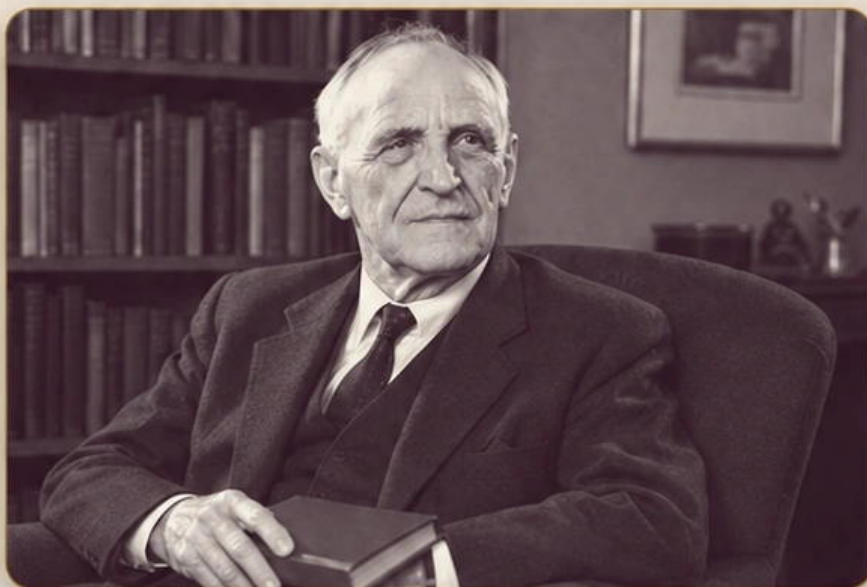

Uwaga:

Nie każdy opiekun przeżywa ten stan tak samo. Znaczenie ma także wsparcie otoczenia wobec osoby opiekującej się dzieckiem.

Wystarczająco dobre środowisko

✕ GŁÓWNA IDEA

Wystarczająco dobre środowisko jest jednym z centralnych pojęć teorii Winnicotta. Według niego niemowlę nie rozwija się w izolacji. Dojrzewanie emocjonalne zależy od środowiska, które potrafi podtrzymywać, przyjmować, dostosowywać się i stopniowo pozwalać dziecku doświadczać frustracji.

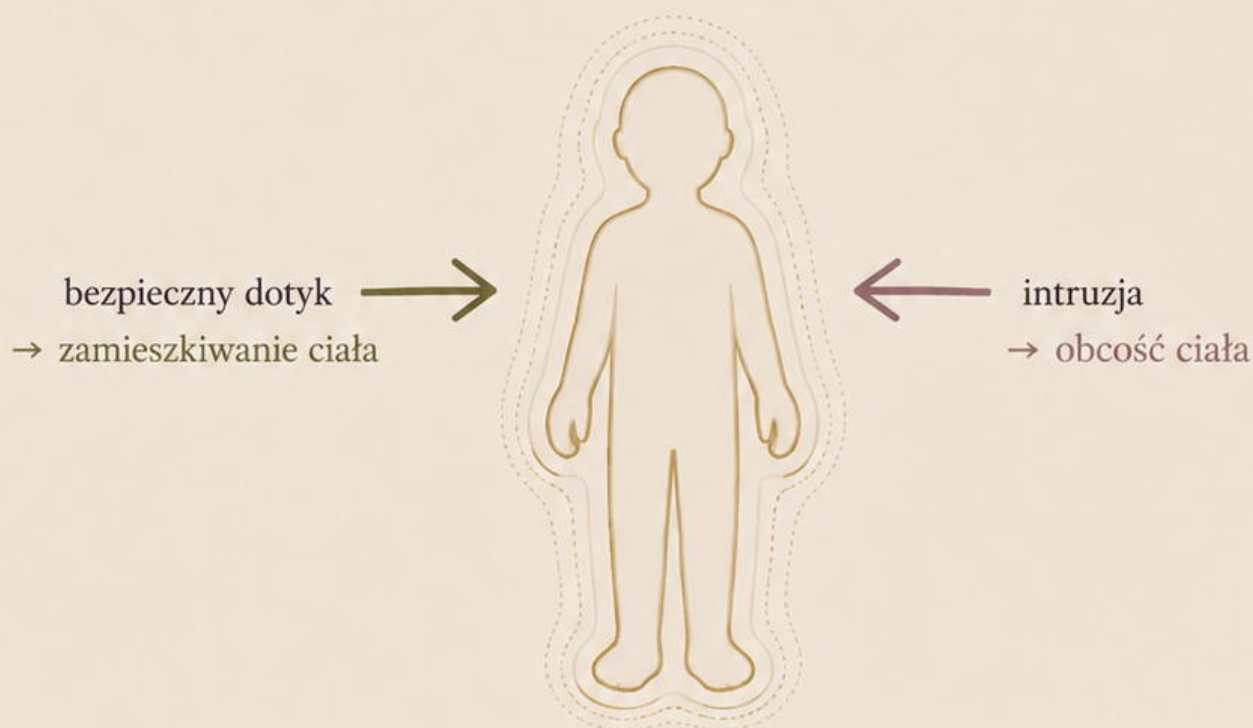
2.1 Co Winnicott nazywa środowiskiem

U Winnicotta środowisko nie oznacza wyłącznie przestrzeni fizycznej. Środowisko to zespół warunków, które podtrzymują dojrzewanie emocjonalne niemowlęcia. Obejmuje:

- ✕ opiekę nad ciałem
- ✕ obecność emocjonalną
- ✕ sposób, w jaki niemowlę jest trzymane
- ✕ przewidywalność opieki

Ciało staje się „moje” poprzez powtarzalne doświadczenie bezpiecznej opieki.

Handling to:

- ✕ podnoszenie
- ✕ odkładanie
- ✕ karmienie
- ✕ ubieranie
- ✕ dotyk i pielęgnacja

Dostosowany handling wspiera:

- ✕ poczucie granic ciała
- ✕ zaufanie do doznań
- ✕ personalizację
- ✕ spokój w kontakcie fizycznym

Zakłócony handling może zwiększać:

- ✕ obcość ciała
- ✕ poczucie intruzji
- ✕ napięcie i odłączenie
- ✕ trudność w odpoczynku

Świat staje się realny, gdy odpowieź środowiska spotyka spontaniczny gest

•

Definicja:

Opiekun przedstawia dziecku obiekt w momencie i w sposób, który może zostać przez dziecko przeżyty jako sensowny.

Dziecko doświadcza, że świat odpowiada na jego gest, a nie tylko narzuca mu gotową rzeczywistość.

✕ Proces:

potrzeba
lub gest

dostosowana
odpowieź

iluzja
tworzenia

stopniowe
odkrywanie
zewnętrzności
obiektu

*Najpierw świat musi zostać znaleziony
tak, jakby był stworzony;
później może zostać uznany
jako istniejący niezależnie.*

Zawodność staje się rozwojowa tylko wtedy, gdy dziecko może ją przeżyć.

Rozwojowa zawodność:

- ✘ pojawia się stopniowo
- ✘ jest dostosowana do etapu dziecka
- ✘ umożliwia frustrację bez rozpadu
- ✘ daje szansę na naprawę

Zawodność przeciążająca:

- ✘ jest nagła, chaotyczna lub zbyt intensywna
- ✘ wymusza obronne reagowanie
- ✘ może zakłócać ciągłość istnienia

Pytania:

- ✘ Czy osoba mogła potrzebować?
- ✘ Czy mogła protestować?
- ✘ Czy relacja po zakłóceniu wracała do życia?
- ✘ Czy środowisko naprawiało swoje błędy?

Proces dojrzewania emocjonalnego

*Od rozproszonych stanów do poczucia:
„jestem w swoim ciele i w realnym świecie”.*

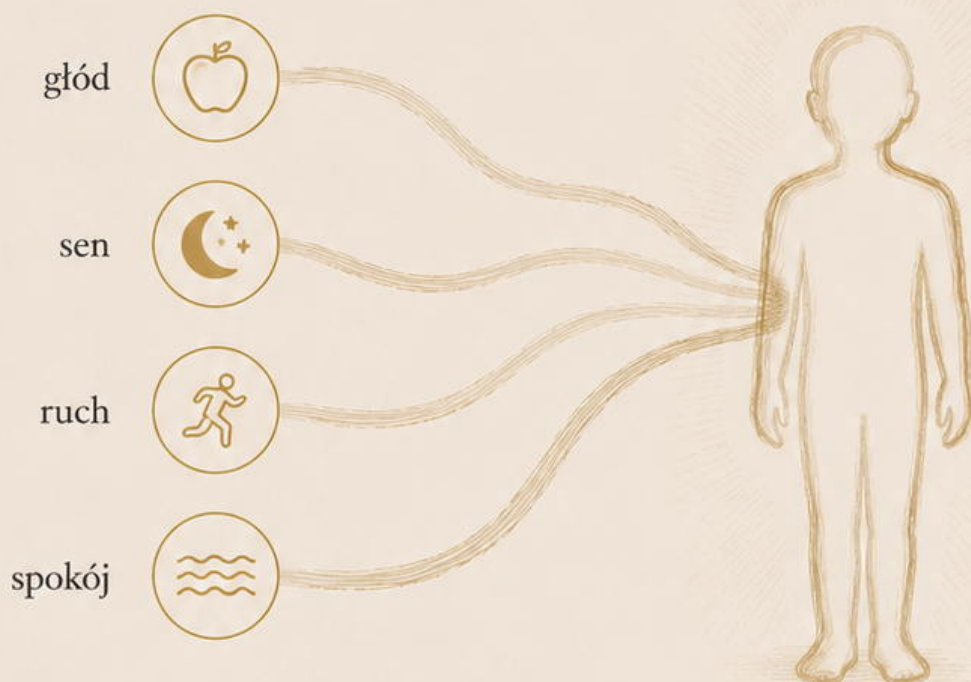

W tym module:

- ✕ integracja
- ✕ personalizacja
- ✕ realizacja
- ✕ etapy zależności
- ✕ ciągłość istnienia
- ✕ lęki pierwotne
- ✕ regresja jako możliwość naprawy

Rozproszone stany mogą stopniowo stać się doświadczeniem jednej osoby

Przed integracją:

- ✘ stany głodu, snu, pobudzenia i spokoju mogą być przeżywane fragmentarycznie
- ✘ dziecko nie musi jeszcze doświadczać ich jako należących do jednej ciągłej osoby

Co wspiera integrację:

- ✘ holding
- ✘ powtarzalność opieki
- ✘ spokojne przechodzenie między stanami
- ✘ ochrona przed nadmiarem bodźców

*Integracja nie jest narzuconym porządkiem —
jest stopniowym składaniem doświadczenia
dzięki podtrzymującej obecności środowiska.*

Tabela podsumowująca

Pojęcie	Wyjaśnienie	Znaczenie u Winnicotta
Środowisko	Zespół warunków opieki, które podtrzymują dojrzewanie	Uczestniczy w konstytuowaniu się podmiotu
Wystarczająco dobre środowisko	Środowisko, które na początku dostosowuje się do dziecka, a później stopniowo i w sposób tolerowalny zawodzi	Umożliwia ciągłość bycia i dojrzewanie
Wystarczająco dobra matka	Funkcja wrażliwej opieki, dostosowanej do początkowych potrzeb dziecka	Nie oznacza matki idealnej
Aktywna adaptacja	Odpowiedź środowiska na potrzeby niemowlęcia	Chroni niemowlę przed przedwczesnymi intruzjami
Tolerowalne zawiedzenie środowiska	Frustracja zgodna z poziomem dojrzałości niemowlęcia	Pomaga w stopniowym wejściu w rzeczywistość
Traumatyczne zawiedzenie środowiska	Nadmierne lub zbyt wczesne zawiedzenie, które przerywa ciągłość bycia	Wymusza reakcję obronną
Intruzja	Wymaganie środowiska, które wkracza w doświadczenie niemowlęcia, zanim może ono je zintegrować	Może przerwać spontaniczność
Podtrzymanie terapeutyczne	Funkcja settingu i obecności terapeutycznej	Pozwala powrócić do przerwanych doświadczeń

BIBLIOGRAFIA ROZDZIAŁU

Ten rozdział opiera się przede wszystkim na:

- Donald W. Winnicott — *Procesy dojrzewania i sprzyjające środowisko*
- Donald W. Winnicott — *Od pediatrii do psychoanalizy*
- Donald W. Winnicott — *Rodzina a rozwój jednostki*
- Jean Laplanche i Jean-Bertrand Pontalis — *Słownik psychoanalizy*
- Élisabeth Roudinesco i Michel Plon — *Słownik psychoanalizy*
- Te odniesienia wspierają rozumienie wystarczająco dobrego środowiska jako podstawowego warunku dojrzewania emocjonalnego.
- Donald W. Winnicott — *Niemowlęta i ich matki*
- Donald W. Winnicott — *Natura ludzka*
- Jan Abram — *Język Winnicotta*
- Adam Phillips — *Winnicott*

2.8 Podsumowanie rozdziału

Wystarczająco dobre środowisko to takie, które podtrzymuje niemowlę na początku życia, dostosowuje się do jego potrzeb, a następnie stopniowo zawodzi w sposób możliwy do zniesienia.

Winnicott pokazuje, że podmiot nie konstytuuje się sam.

Potrzebuje środowiska, które umożliwi ciągłość, bezpieczeństwo, rytym i dojrzewanie.

Świat zewnętrzny staje się realny stopniowo, nie przez gwałtowne narzucenie

•

✕ DEFINICJA

Realizacja oznacza rozwój zdolności do rozpoznawania świata zewnętrznego jako istniejącego niezależnie od własnej fantazji.

Rzeczywistość może zostać przyjęta wtedy, gdy nie pojawia się zbyt wcześnie jako brutalne przerwanie iluzji.

Zależność zmienia formę, zanim stanie się względna niezależnością

.

Zależność absolutna:

- ✕ dziecko nie wie, że zależy
- ✕ opieka organizuje podstawowe warunki istnienia
- ✕ zbyt duże zakłócenie może być przeżyte jako zagrożenie ciągłości

Zależność względna:

- ✕ dziecko zaczyna zauważać brak i obecność
- ✕ uczy się czekania
- ✕ może stopniowo korzystać z doświadczeń opieki

*Czy dorosła samowystarczalność jest elastyczną
zdolnością, czy obroną przed zbyt niebezpieczną
zależnością?*

Najpierw potrzebne jest doświadczenie: „mogę trwać”

.

sen

głód

zabawa

placz

spokój

Ciągłość istnienia oznacza:

- ✘ doświadczenie trwania mimo zmian stanów
- ✘ możliwość bycia bez nieustannego reagowania
- ✘ poczucie, że własne stany należą do jednej osoby

Co ją przerywa:

- ✘ nagłe przeciążenie
- ✘ chaotyczna opieka
- ✘ intruzja
- ✘ nieobecność odpowiedzi
- ✘ wymóg przedwczesnej samokontroli

Tam, gdzie brakuje ciągłości,
osoba może funkcjonować,
ale nie czuć, że naprawdę żyje od środka.

Najwcześniejsze lęki dotyczą utraty organizacji istnienia, nie tylko konkretnego zagrożenia

Lęki pierwotne mogą dotyczyć:

- ✕ rozpadu
- ✕ spadania bez końca
- ✕ utraty granic
- ✕ odłączenia od ciała
- ✕ braku realności

Kiedy mogą się nasilać:

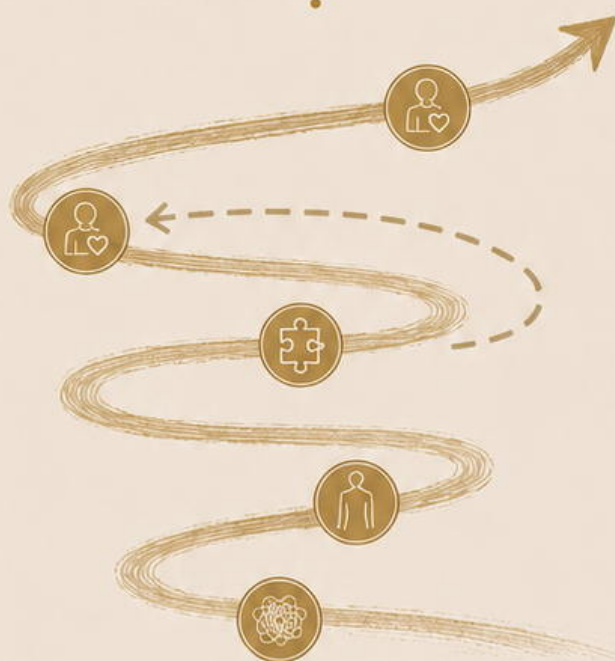
- ✕ gdy środowisko nie podtrzymuje
- ✕ gdy osoba musi zbyt wcześnie reagować
- ✕ gdy frustracja przekracza możliwości integracji

Uwaga:

Takie doświadczenia wymagają ostrożnej, profesjonalnej oceny. Nie należy wyjaśniać ich jedną teorią ani nazywać po jednym objawie.

Powrót do zależności może być szansą na naprawę, jeśli istnieje wystarczające podtrzymywanie

1. Regresja nie zawsze oznacza cofnięcie bez sensu:

- ✘ może odsłaniać potrzeby, które wcześniej nie miały bezpiecznych warunków
- ✘ może umożliwiać przeżycie opieki w nowy sposób
- ✘ wymaga stabilnych granic i odpowiedzialnego settingu

2. Warunki bezpieczeństwa:

- ✘ przewidywalność
- ✘ granice
- ✘ brak wykorzystania zależności
- ✘ cierpliwość wobec tempa pacjenta
- ✘ umiejętność powrotu do większej samodzielności

Regresja może być rozwojowa tylko wtedy, gdy nie zostawia osoby ponownie samej z zależnością.

Prawdziwe i fałszywe self

*Kiedy self może wyrażać spontaniczny gest,
a kiedy musi chronić się poprzez dostosowanie?*

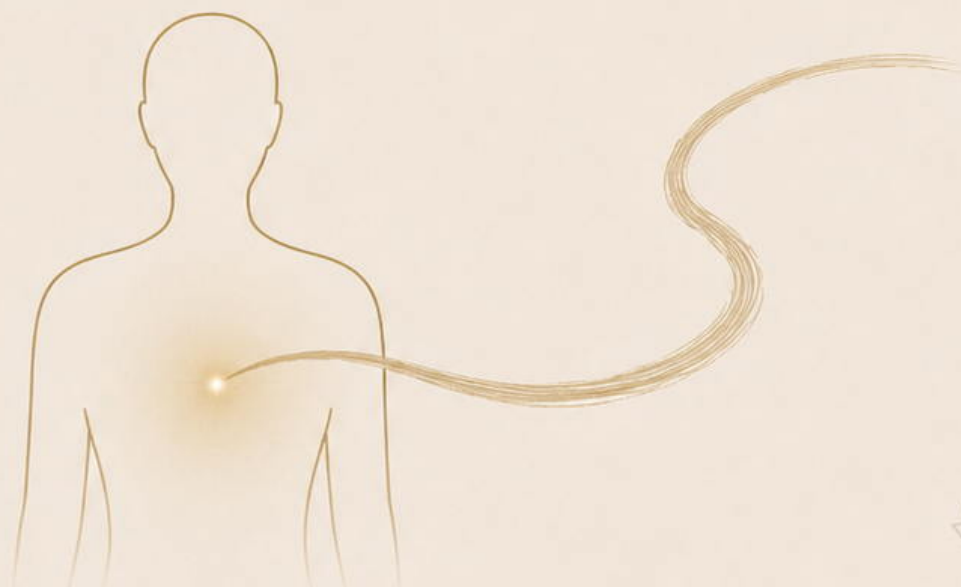
W tym module:

- ✕ prawdziwe self
- ✕ fałszywe self
- ✕ spontaniczny gest
- ✕ nadmierne przystosowanie
- ✕ pustka i nierealność
- ✕ relacje, praca i terapia

Prawdziwe self rozwija się z poczucia, że własny gest ma miejsce w świecie

Definicja:

Prawdziwe self nie jest listą cech ani idealnym obrazem siebie. Jest poczuciem, że własne działania, pragnienia i reakcje pochodzą z wewnętrznego centrum.

Wiąże się z:

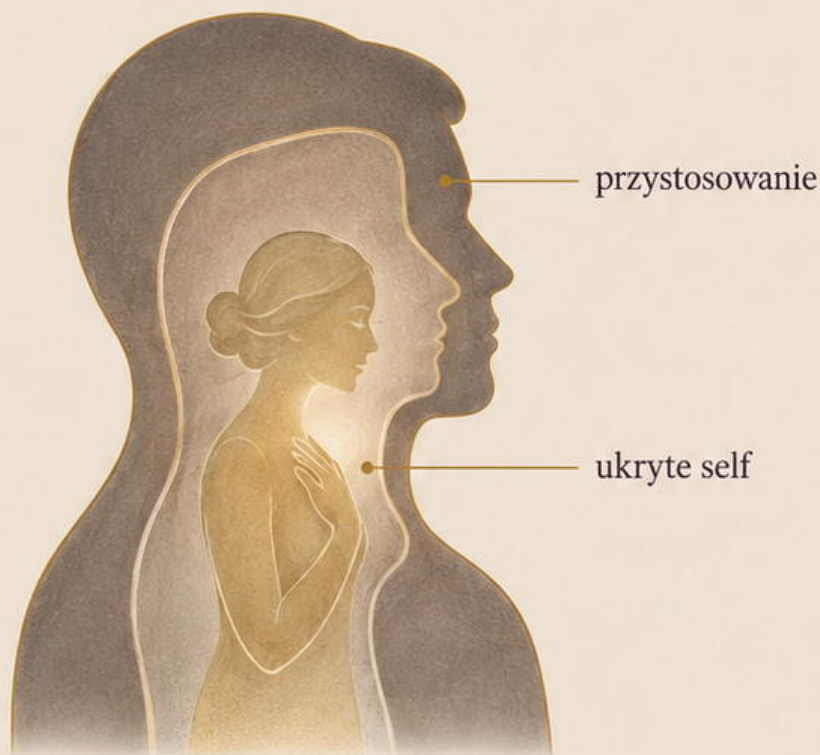
- ✕ żywotnością
- ✕ spontanicznym gestem
- ✕ twórczością
- ✕ poczuciem realności
- ✕ możliwością posiadania własnych potrzeb

*Prawdziwe self pojawia się tam,
gdzie osoba może doświadczać:
„to ja żyję, czuję i działam”.*

Fałszywe self chroni, przystosowuje i czasem zasłania życie spontaniczne

✕ Definicja:

Fałszywe self jest organizacją ochronną i przystosowawczą. Może pomagać funkcjonować społecznie, spełniać role i chronić delikatne prawdziwe self.

✕ Kiedy staje się problemem:

- ✕ gdy całkowicie zastępuje spontaniczność
- ✕ gdy osoba żyje głównie dla oczekiwań innych
- ✕ gdy skuteczność nie łączy się z poczuciem żywotności

✕ Ważne:

Nie należy mówić o kimś: „ma fałszywe self” na podstawie jednego zachowania. Potrzebna jest analiza całego sposobu funkcjonowania.

Fałszywe self może być zdrową warstwą społeczną albo dominującym sposobem istnienia

Pytania:

- ✘ Czy osoba może odmówić?
- ✘ Czy może się bawić?
- ✘ Czy zna własne potrzeby?
- ✘ Czy czuje żywotność poza rolą?

Spontaniczny gest potrzebuje odpowiedzi, która go spotyka, a nie zastępuje

Gdy środowisko
odpowiada:

- ✕ gest zostaje rozpoznany
- ✕ dziecko doświadcza sprawstwa
- ✕ poczucie self wzmacnia się

Gdy środowisko
narzuca:

- ✕ dziecko uczy się reagować
- ✕ spontaniczność może zostać ukryta
- ✕ rośnie przystosowanie kosztem żywotności

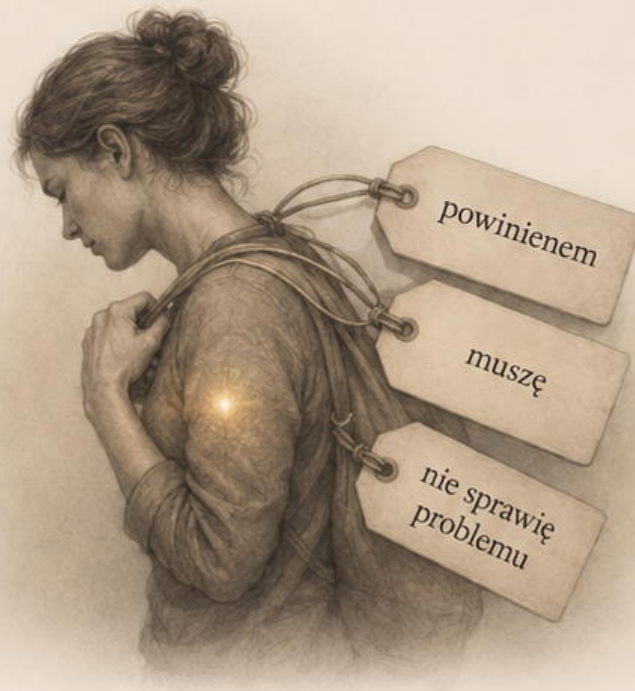

Spontaniczny gest to:

- ✕ pierwotny impuls
- ✕ ruch ku światu
- ✕ własna inicjatywa
- ✕ żywy sposób wyrażenia potrzeby lub zainteresowania

Skuteczne funkcjonowanie nie zawsze oznacza żywe poczucie self

1. Może wyglądać jak:

- ✘ odpowiedzialność
- ✘ perfekcyjna grzeczność
- ✘ stała gotowość do pomocy
- ✘ brak konfliktów
- ✘ wysoka skuteczność

2. Może kosztować:

- ✘ brak odpoczynku
- ✘ trudność w mówieniu „nie”
- ✘ poczucie pustki
- ✘ życie pod cudzym oczekiwaniem
- ✘ utrata kontaktu z własnym pragnieniem

Nadmierne przystosowanie może być formą
przetrwania tam, gdzie spontaniczność
nie była bezpieczna.

Gdy życie jest poprawne, ale nie jest przeżywane jako własne

✕ Doświadczenie może brzmieć:

- Wszystko robię dobrze, ale nie czuję, że to naprawdę ja.
- Nie wiem, czego chcę.
- Funkcjonuję, ale jakby zza szyby.

✕ Możliwe pytania winnicottowskie:

- Czy spontaniczny gest miał miejsce?
- Czy osoba mogła potrzebować?
- Czy przystosowanie chroni ukryte self?
- Czy ciało i emocje są przeżywane jako własne?

✕ Uwaga:

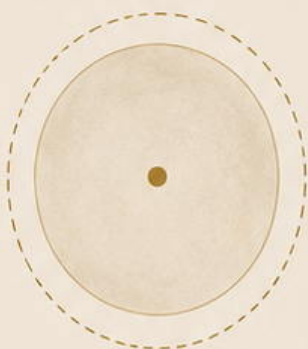
Poczucie nierealności może mieć wiele przyczyn i wymaga odpowiedzialnej oceny. Teoria nie zastępuje diagnostyki.

Jedna organizacja ochronna może pojawiać się w wielu obszarach życia

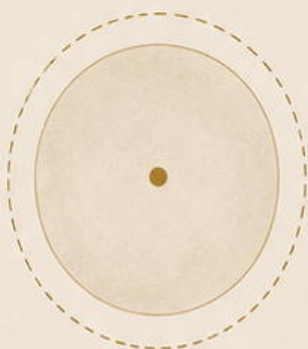
.

W relacjach

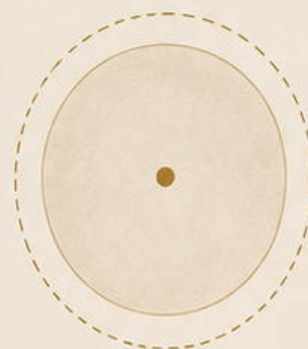
- ✘ zgadywanie potrzeb innych
- ✘ unikanie konfliktu
- ✘ poczucie winy po odmowie

W pracy

- ✘ skuteczność bez żywotności
- ✘ perfekcjonizm jako ochrona
- ✘ trudność z własną inicjatywą

W terapii

- ✘ mówienie „właściwych” rzeczy
- ✘ dostosowanie do terapeuty
- ✘ trudność w zabawie, milczeniu i zależności

Pytanie nie brzmi: „czy osoba działa poprawnie?”,
lecz: „czy działanie jest przeżywane jako własne?”

Obiekt przejściowy i przestrzeń potencjalna

*Między tym, co stworzone w fantazji,
a tym, co znalezione w świecie.*

W module:

- ✕ obiekt przejściowy
- ✕ zjawiska przejściowe
- ✕ iluzja i rozczarowanie
- ✕ przestrzeń potencjalna
- ✕ symbolizacja
- ✕ kultura jako rozwinięcie przestrzeni przejściowej

Pierwsze „nie-ja”, które nie zostaje całkowicie narzucone z zewnątrz

✕ Definicja:

Obiekt przejściowy to przedmiot, który dziecko przeżywa jako szczególnie ważny w przejściu od zależności ku większej odrębności.

Może to być kocyk, pluszowy przedmiot, fragment tkaniny lub inny osobisty obiekt.

✕ Funkcja:

- ✕ uspokaja podczas nieobecności opiekuna
- ✕ łączy świat wewnętrzny i zewnętrzny
- ✕ wspiera symbolizację
- ✕ pomaga tolerować separację

*Obiekt przejściowy nie jest zwykłą rzeczą —
jest miejscem spotkania iluzji, relacji i rzeczywistości.*

Przejściowość obejmuje gesty, rytuały, dźwięki, zabawy i sposoby uspokajania

Co jest ważne:

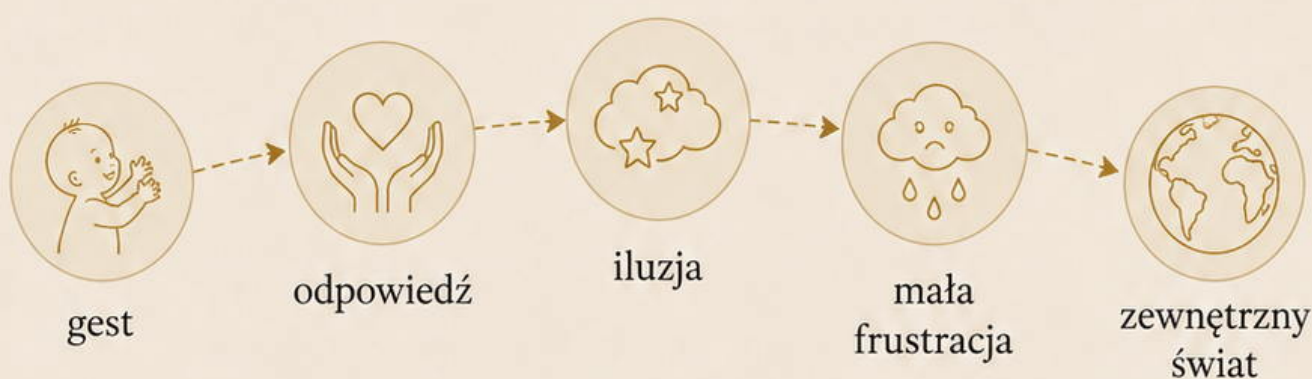
- ✦ osobiste znaczenie
- ✦ niepełna kontrola dorosłego
- ✦ związek z separacją
- ✦ miejsce między fantazją i rzeczywistością

Zjawisko przejściowe nie musi wyglądać niezwykle —
jego znaczenie wynika z miejsca, jakie zajmuje w rozwoju dziecka.

Najpierw dziecko potrzebuje iluzji, później stopniowo może przyjmować odrębność świata

✕ Iluzja:

Na początku odpowiedź środowiska może być przeżywana tak, jakby dziecko samo tworzyło to, czego potrzebuje. To wspiera poczucie sprawstwa i bezpieczeństwa.

✕ Stopniowe rozczarowanie:

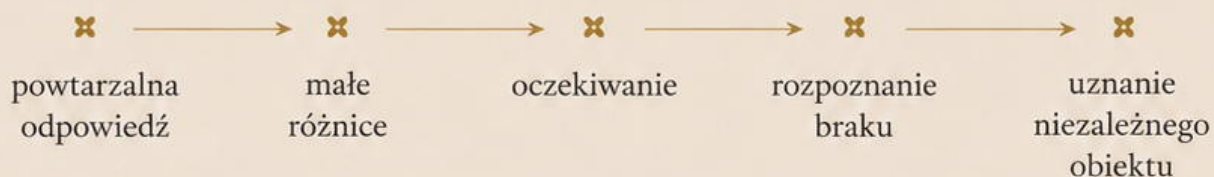
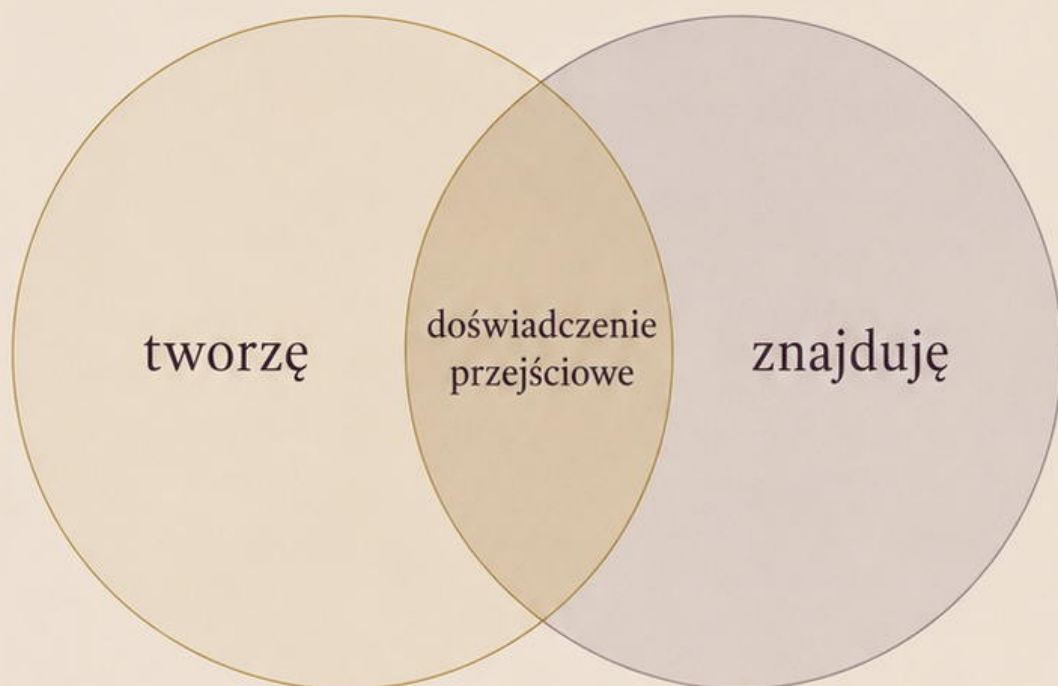
- ✕ Świat nie odpowiada zawsze natychmiast.
- ✕ Dziecko zaczyna rozpoznawać obiekt jako odrębny.
- ✕ Frustracja musi być dostosowana do możliwości rozwojowych.

Dobra opieka najpierw wspiera iluzję,
a dopiero potem pomaga ją łagodnie przekształcać.

Rzeczywistość zostaje odkryta, gdy nie niszczy zbyt wcześnie poczucia tworzenia

x SUBIEKTYWNA WSZECHMOC:

Dziecko może początkowo doświadczać odpowiedzi środowiska tak, jakby była wynikiem jego własnego gestu.

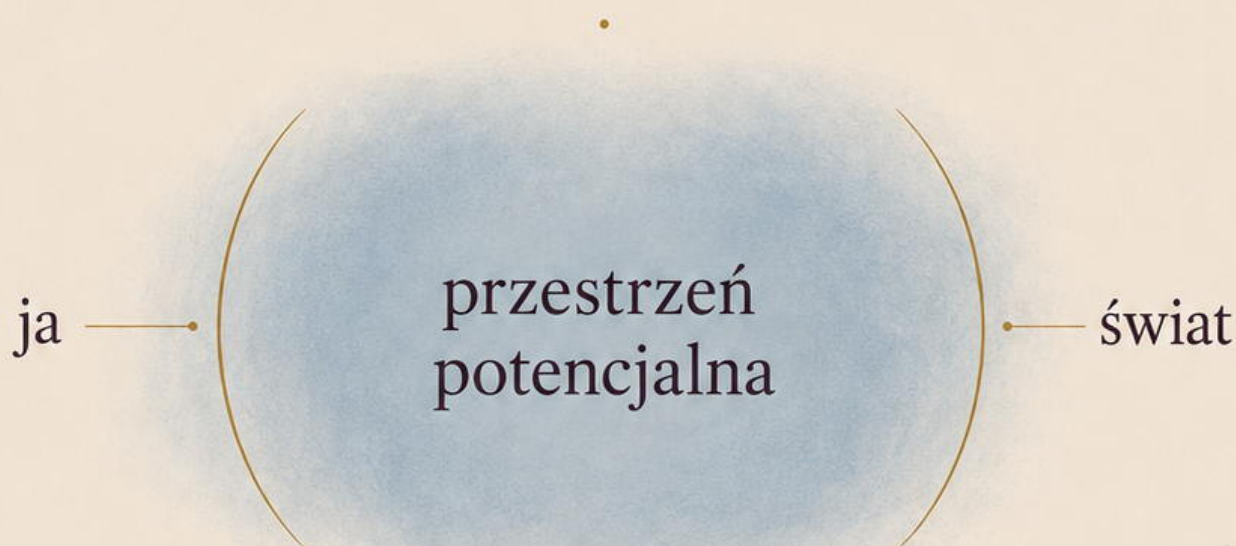
x ZAGROŻENIA:

- x** zbyt brutalna rzeczywistość przerywa iluzję
- x** zbyt idealne dostosowanie utrudnia odkrywanie odrębności

Między osobą i światem powstaje obszar zabawy, symbolu i kultury

Definicja:

- ✕ Przestrzeń potencjalna to obszar pomiędzy rzeczywistością wewnętrzną i zewnętrzną.
- ✕ Nie należy całkowicie do fantazji ani wyłącznie do obiektywnego świata.

W tej przestrzeni rozwijają się:

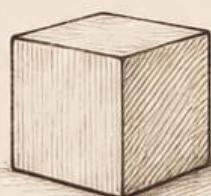
- ✕ zabawa
- ✕ symbol
- ✕ wyobraźnia
- ✕ twórczość
- ✕ kultura
- ✕ psychoterapia

Przestrzeń potencjalna pozwala człowiekowi spotykać świat bez utraty własnej wyobraźni.

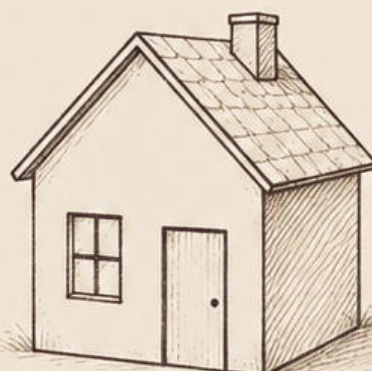

Symbol pojawia się tam,
gdzie brak może zostać przeżyty,
a nie tylko zaprzeczony

.

rzecz

znaczenie

Symbolizacja pozwala:

- ✕ zastępować nieobecność obrazem
- ✕ tworzyć znaczenia
- ✕ bawić się tym, co nie jest dosłownie obecne
- ✕ łączyć uczucia, relacje i wyobraźnię

Przykład:

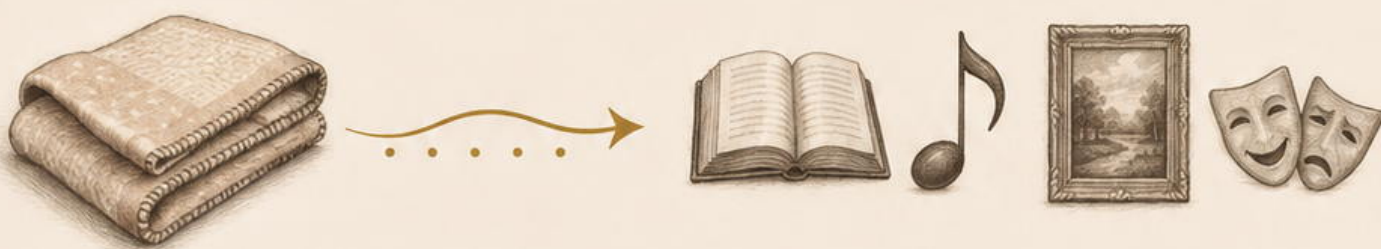
- ✕ Dziecko bawi się, że klocek jest domem.
- ✕ Klocek nie przestaje być klockiem,
ale może symbolizować dom w przestrzeni zabawy.

✿ Symbol nie jest ucieczką od rzeczywistości —
jest sposobem twórczego zamieszkania
przestrzeni pomiędzy.

Sztuka, religia, nauka i codzienna twórczość wyrastają z przestrzeni pomiędzy

.

✕ Kultura może obejmować:

- ✕ sztukę
- ✕ muzykę
- ✕ opowieści
- ✕ rytuały
- ✕ naukę
- ✕ wspólne symbole

✕ Winnicottowska perspektywa:

- ✕ kultura nie jest tylko dodatkiem do życia
- ✕ jest rozwinięciem zdolności do zabawy i tworzenia znaczeń
- ✕ pozwala dzielić przestrzeń bez całkowitego podporządkowania się rzeczywistości

✕ Synteza modułu:

Od kocyka do kultury prowadzi ta sama logika: człowiek potrzebuje przestrzeni, w której może jednocześnie znajdować i tworzyć świat.

Zabawa, twórczość i zdolność bycia samemu

*Zabawa jako miejsce spotkania
własnego świata, drugiej osoby i rzeczywistości.*

W module:

- ✕ zabawa w obecności drugiej osoby
- ✕ zdolność bycia samemu
- ✕ opiekun w tle
- ✕ twórcze życie
- ✕ trudność w zabawie
- ✕ zabawa w terapii

Zabawa wymaga poczucia bezpieczeństwa, nie jest tylko rozrywką

•

*W przestrzeni między „ja” a światem dziecko tworzy znaczenia.
To przestrzeń uporządkowanej wolności, nie chaosu.*

Zabawa pozwala:

- ✕ symbolizować
- ✕ eksperymentować
- ✕ łączyć fantazję i rzeczywistość
- ✕ spotykać drugą osobę
- ✕ odkrywać własną inicjatywę

Warunki zabawy:

- ✕ wystarczające bezpieczeństwo
- ✕ przestrzeń potencjalna
- ✕ brak nadmiernej intruzji
- ✕ możliwość improwizacji

*Tam, gdzie nie można się bawić,
często najpierw trzeba stworzyć warunki,
w których zabawa stanie się możliwa.*

Można bawić się razem tylko wtedy,
gdy nikt nie musi całkowicie zniknąć

Wspólna zabawa wymaga:

- ✕ własnej przestrzeni
- ✕ obecności drugiej osoby
- ✕ możliwości różnicy
- ✕ wzajemnego reagowania
- ✕ braku całkowitej kontroli

Gdy zabawa nie jest możliwa:

- ✕ jedna osoba dominuje
- ✕ druga tylko się dostosowuje
- ✕ fantazja zostaje wyśmiana
- ✕ wszystko musi mieć poprawny wynik

Zabawa łączy, ale nie pochłania —
pozwala być razem i osobno jednocześnie.

Bycie samemu rozwija się dzięki doświadczeniu bycia samemu w obecności kogoś bezpiecznego

✕ Definicja:

- ✕ Zdolność bycia samemu nie oznacza izolacji ani braku potrzeb.
- ✕ Oznacza możliwość pozostawania ze sobą bez rozpadu i bez przymusu natychmiastowego reagowania.

✕ Rozwija się, gdy:

- ✕ opiekun jest obecny w tle
- ✕ dziecko może odpoczywać od interakcji
- ✕ relacja nie wymaga stałej odpowiedzi
- ✕ samotność nie oznacza opuszczenia

Najpierw ktoś musi być wystarczająco obecny, aby później możliwe było spokojne bycie samemu.

Twórczość oznacza sposób przeżywania życia jako własnego

•

Twórczość to nie tylko sztuka:

- ✕ może pojawiać się w mówieniu
- ✕ w relacji
- ✕ w pracy
- ✕ w codziennym wyborze
- ✕ w sposobie używania wyobraźni

Przeciwieństwo:

- ✕ życie wyłącznie reaktywne
- ✕ funkcjonowanie bez poczucia sprawstwa
- ✕ spełnianie oczekiwań bez żywotności

*Twórcze życie zaczyna się tam,
gdzie osoba może poczuć,
że jej gest rzeczywiście należy do niej.*

Brak zabawy może wskazywać na lęk, przystosowanie albo brak bezpiecznej przestrzeni

Może wyglądać jak:

- ✕ sztywność
- ✕ dosłowność
- ✕ potrzeba poprawnej odpowiedzi
- ✕ lęk przed błędem
- ✕ brak wyobraźni w relacji

Możliwe źródła:

- ✕ intruzja środowiska
- ✕ nadmierna kontrola
- ✕ przedwczesne dostosowanie
- ✕ brak prawa do spontaniczności
- ✕ lęk przed utratą granic

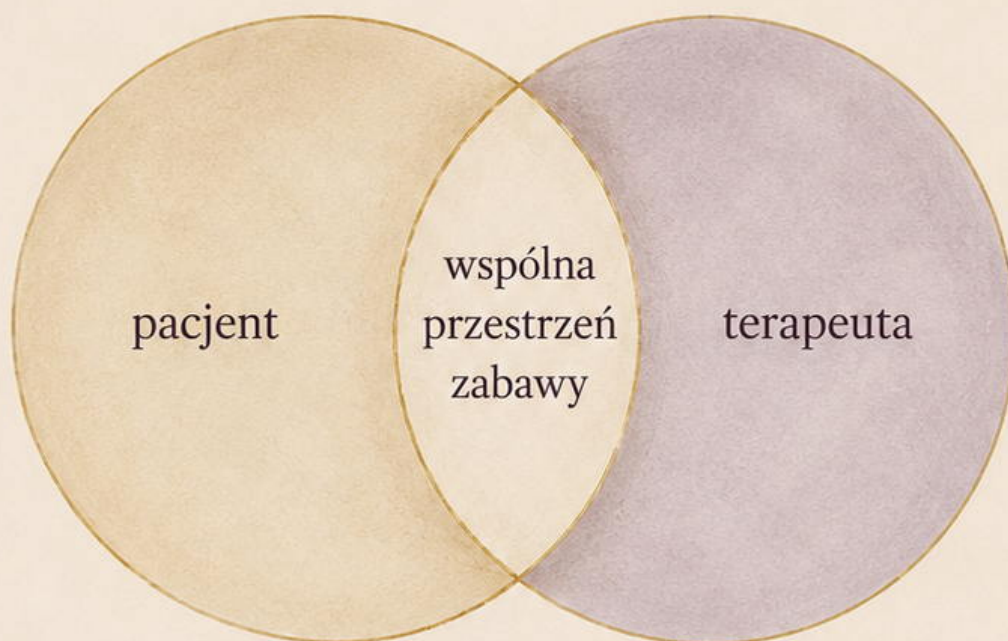
✕ Pytanie:

*Czy osoba nie chce się bawić, czy nigdy nie miała
warunków, aby zabawa była bezpieczna?*

Psychoterapia zaczyna się tam, gdzie może powstać wspólna przestrzeń zabawy

Według Winnicotta:

- ✕ terapia zachodzi w obszarze nakładania się dwóch przestrzeni zabawy: pacjenta i terapeuty.
- ✕ Jeśli pacjent nie potrafi się bawić, zadaniem terapii jest umożliwienie tej zdolności.

W praktyce oznacza to:

- ✕ nie tylko interpretację
- ✕ także obecność, rytm i bezpieczne ramy
- ✕ miejsce na gest, milczenie, symbol i improwizację

✕ SYNTEZA MODUŁU:

Zabawa, bycie samemu i twórczość są różnymi formami tej samej zdolności: żywego istnienia w przestrzeni pomiędzy.

Agresja, troska i używanie obiektu

.

*Jak obiekt staje się realny, gdy przetrwa
fantazjowaną destrukcję i pozostaje odrębny.*

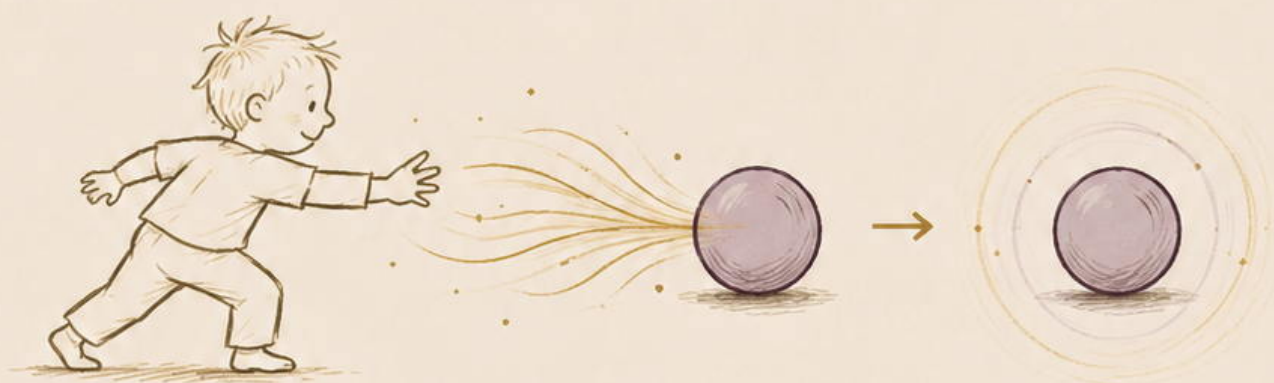
W module:

- ✕ pierwotna agresja
- ✕ zdolność do troski
- ✕ wina i naprawa
- ✕ relacja z obiektem
- ✕ używanie obiektu
- ✕ tendencja antyspołeczna

Wczesna agresja nie jest moralną złością, lecz częścią żywego impulsu

Winnicottowskie ujęcie:

- ✕ Wczesna agresja wiąże się z energią życia, ruchem i bezwzględną potrzebą.
- ✕ Nie musi oznaczać świadomej intencji skrzywdzenia.

Dziecko może:

- ✕ chcieć obiektu intensywnie
- ✕ używać go bez rozpoznania jego odrębności
- ✕ stopniowo odkrywać, że obiekt ma własną zewnętrżność

“

Agresja staje się rozwojowo ważna wtedy, gdy relacja może ją przeżyć bez odwetu i bez zaprzeczania.

Troska rozwija się, gdy osoba może uznać własne impulsy bez niszczenia relacji

✕ Troska oznacza:

- ✕ rozpoznanie, że drugi może zostać dotknięty naszym działaniem
- ✕ możliwość odpowiedzialności
- ✕ chęć naprawy bez całkowitego podporządkowania się
- ✕ uznanie miłości i agresji w tej samej relacji

✕ Warunek:

- ✕ obiekt musi być wystarczająco stabilny, aby przetrwać złość, frustrację i naprawę.

Troska nie jest rezygnacją z siebie —
jest zdolnością do pozostawania w relacji
po własnym impulsie.

Dojrzała wina może prowadzić do troski, a nie do samounicestwienia

*odpowiedzialność
i naprawa*

*samokaranie
i znikanie self*

✕ Zdrowa odpowiedzialność:

- rozpoznaje realny udział
- pozwala naprawiać
- nie wymaga zniknięcia własnych potrzeb

✕ Nadmierna wina:

- może pojawiać się za samo pragnienie
- może prowadzić do rezygnacji z self
- może służyć kontroli relacji przez samokaranie

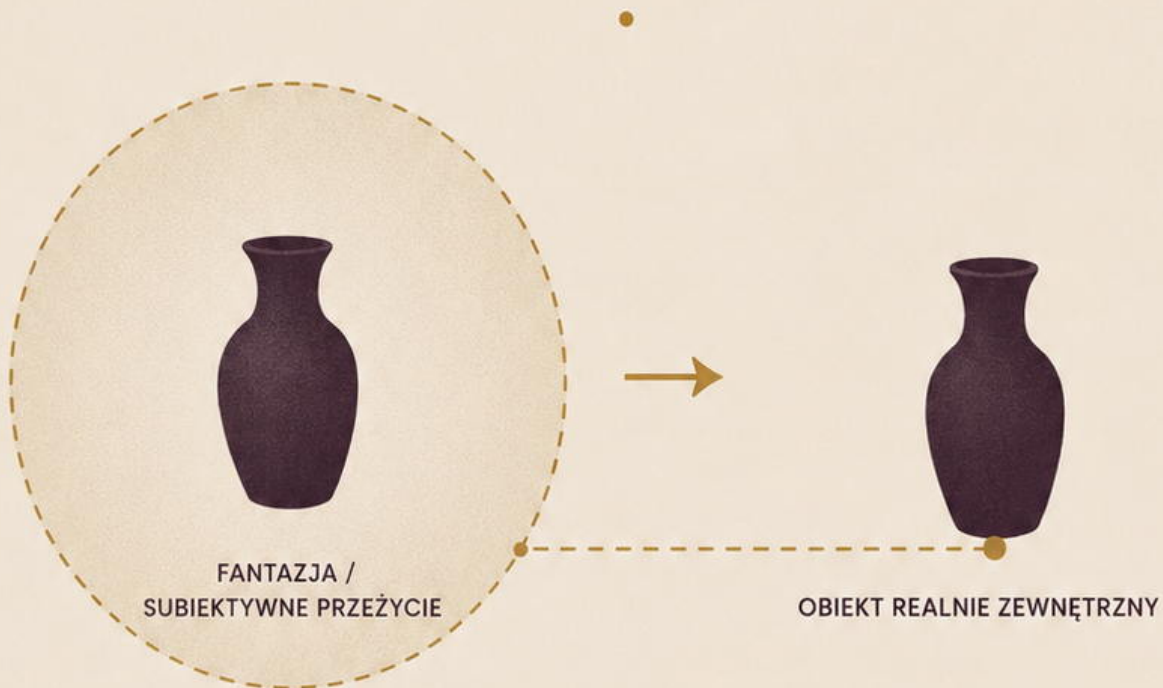
✕ Pytania:

- Czy naprawa uwzględnia drugą osobę?
- Czy osoba może pozostać sobą po przeprosinach?
- Czy wina dotyczy realnego czynu, czy samego istnienia potrzeb?

Obiekt staje się używany wtedy, gdy zostaje odkryty jako realnie zewnętrzny

✕ Relacja z obiektem:

- obiekt może być nadal silnie związany z fantazją i subiektywnym przeżyciem osoby.

✕ Używanie obiektu:

- osoba odkrywa, że obiekt istnieje poza jej kontrolą
- obiekt może przetrwać fantazjowaną destrukcję
- relacja staje się bardziej realna i odrębna

Używanie obiektu nie oznacza wykorzystywania osoby,
lecz uznanie jej jako realnie zewnętrznej.

Obiekt musi przetrwać, aby zostać odnaleziony jako odrębny

- ✕ **Przetrwanie oznacza:**
- ✕ brak odwetu
- ✕ brak zniknięcia
- ✕ brak załamania relacji
- ✕ pozostanie realnie obecnym mimo agresji lub frustracji

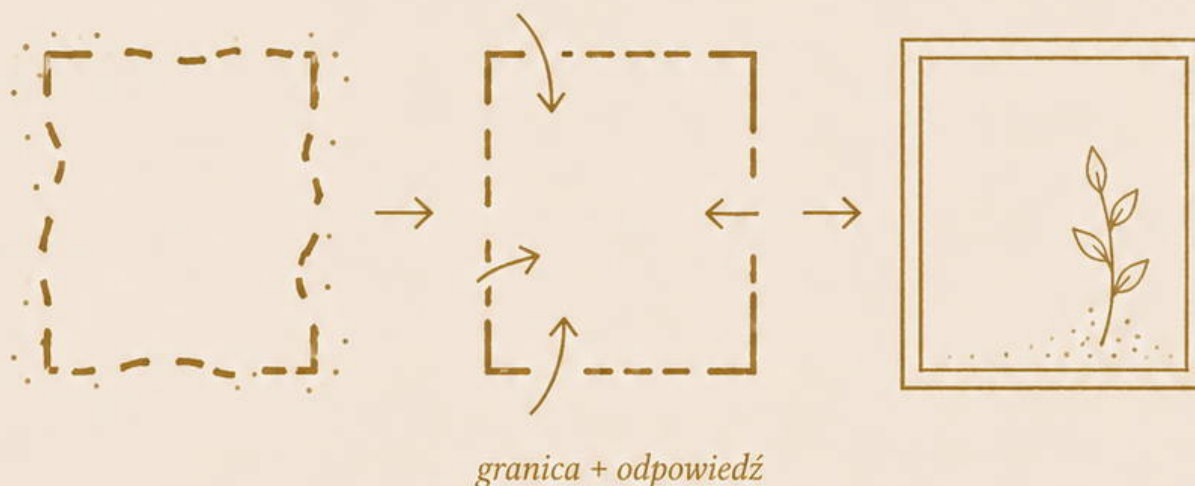
- ✕ **W terapii:**
- ✕ pacjent może idealizować, krytykować, milczeć, odrzucać lub testować obecność terapeuty.
- ✕ Terapeuta nie powinien odpowiadać odwetem ani udawać, że nic się nie wydarzyło.

Przetrwany obiekt nie jest obiektem idealnym —
jest obiektem, który pozostaje realny.

Zachowanie zakłócające może czasem domagać się odzyskania utraconego środowiska

Perspektywa Winnicotta:

- ✘ Niektóre zachowania antyspołeczne mogą wyrażać nadzieję, że środowisko odpowie, znajdzie granicę i przywróci coś utraconego.

Może chodzić o:

- ✘ poszukiwanie stabilnej granicy
- ✘ domaganie się zauważenia
- ✘ próbę odzyskania opieki
- ✘ testowanie, czy środowisko przetrwa

Uwaga:

- ✘ Nie oznacza to akceptacji przemocy ani braku odpowiedzialności. Potrzebne są granice, bezpieczeństwo i rozumienie funkcji zachowania.

✘ SYNTEZA MODUŁU:

Agresja, troska i używanie obiektu opisują drogę od impulsu ku realnej relacji z odrębnym drugim.

Poczucie realności i ciągłość self

Co oznacza czuć, że życie jest naprawdę moje?

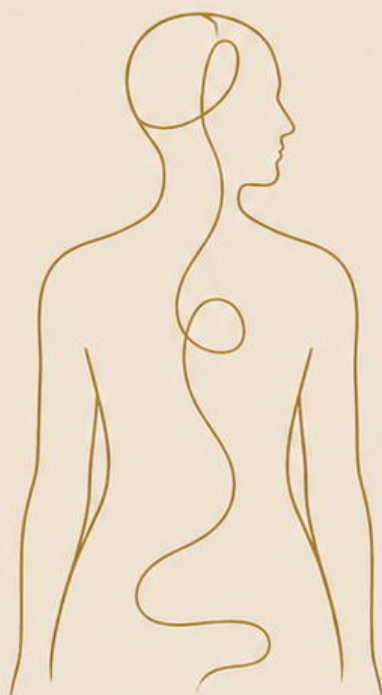
W module:

×

- × poczucie realności
- × zamieszkiwanie ciała
- × depersonalizacja i nierealność
- × lustrzana rola twarzy opiekuna
- × samotność i bycie samemu
- × tożsamość i ciągłość istnienia

Realność self to poczucie,
że własne życie jest przeżywane od wewnątrz

moje życie

Czuć się realnym to doświadczać:

- ✕ że ciało jest moje
- ✕ że działania pochodzą ze mnie
- ✕ że emocje są moje
- ✕ że mogę odpocząć w byciu
- ✕ że życie nie jest tylko rolą do wykonania

Nie oznacza to:

- ✕ ciągłej pewności siebie
- ✕ braku cierpienia
- ✕ stałej spontaniczności
- ✕ idealnej integracji

Poczucie realności nie polega
na perfekcyjnym funkcjonowaniu,
lecz na przeżywaniu życia jako własnego.

Ciało może być przeżywane jako dom, narzędzie, obiekt kontroli albo coś obcego

✕ Gdy ciało jest przeżywane jako własne:

- ✕ osoba rozpoznaje sygnały
- ✕ może odpoczywać
- ✕ czuje granice
- ✕ doświadcza emocji w ciele bez natychmiastowego odłączenia

✕ Gdy ciało jest obce:

- ✕ pojawia się dystans
- ✕ nadmierna kontrola
- ✕ trudność w czuciu
- ✕ poczucie życia poza ciałem

✕ Pytanie:

- ✕ Czy osoba zamieszkuje ciało, czy tylko nim zarządza?

Nierealność może być sygnałem przeciążenia, obrony lub przerwania ciągłości

✕ Możliwe wypowiedzi:

- Czuję się, jakbym oglądał życie z zewnątrz.
- Wiem, że jestem tutaj, ale nie czuję tego.
- Moje ciało działa, ale jakby nie należało do mnie.

✕ Winnicottowskie pytania:

- Czy self ma wystarczające podtrzymywanie?
- Czy ciało jest przeżywane jako własne?
- Czy istnieje nadmiar przystosowania?
- Czy osoba może odpocząć od reagowania?

Uwaga:

- Takie doświadczenia mogą wymagać konsultacji specjalistycznej. Materiał edukacyjny nie zastępuje pomocy klinicznej.

Dziecko zaczyna widzieć siebie w sposobie, w jaki jest widziane

✕ Idea:

- ✕ Twarz opiekuna może odzwierciedlać stan dziecka.
- ✕ Dziecko doświadcza wtedy, że jego stan został rozpoznany i może zostać przeżyty.

✕ Gdy opiekun odzwierciedla głównie siebie:

- ✕ dziecko widzi lęk, napięcie, obcość lub brak odpowiedzi
- ✕ może zacząć szukać siebie w reakcji innych
- ✕ spontaniczne doświadczenie zostaje zastąpione obserwowaniem otoczenia

“

*Lustro opiekuna pomaga self
stawać się widzialnym dla samego siebie.*

”

Samotność może oznaczać opuszczenie albo spokojną obecność przy sobie

•

Bolesna samotność:

- ✕ poczucie opuszczenia
- ✕ lęk przed zniknięciem
- ✕ brak wewnętrznej obecności obiektu
- ✕ przymus natychmiastowego kontaktu albo całkowite wycofanie

Zdolność bycia samemu:

- ✕ obecność dobrego obiektu w tle
- ✕ możliwość odpoczynku
- ✕ kontakt z własną wyobraźnią
- ✕ brak konieczności stałej odpowiedzi

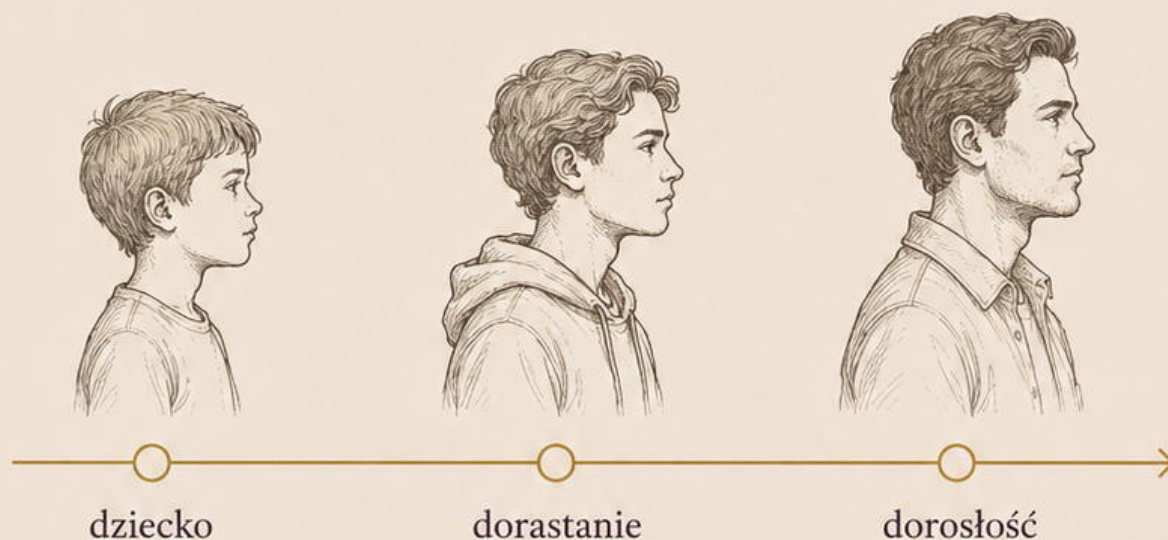
Pytanie:

Czy osoba jest sama w obecności wewnętrznego podtrzymywania,
czy sama bez podtrzymania?

Tożsamość rozwija się nie tylko z odpowiedzi na pytanie „kim jestem?”, ale także z poczucia „trwam”.

Ciągłość self obejmuje:

- ✕ pamięć emocjonalną
- ✕ poczucie ciała
- ✕ własne gesty
- ✕ relacje, które przetrwały
- ✕ możliwość zmiany bez całkowitej utraty siebie

Zagrożenia:

- ✕ przerwy w podtrzymywaniu
- ✕ nadmierne przystosowanie
- ✕ brak bezpiecznej zależności
- ✕ życie w roli bez żywotności

Synteza modułu:

Czuć się realnym oznacza móc istnieć w ciele, czasie i relacji bez konieczności ciągłego udowadniania, że się istnieje.

Klinika winnicottowska

•

*Kiedy relacja terapeutyczna staje się środowiskiem
podtrzymującym, a nie tylko miejscem interpretacji.*

W module:

- ✕ setting jako środowisko
- ✕ niezawodność, rytm i granice
- ✕ holding terapeutyczny
- ✕ interpretacja i właściwy moment
- ✕ regresja
- ✕ zależność pacjenta
- ✕ przeciwprzeniesienie
- ✕ rozstania i zakończenie terapii

Ramy terapii mogą działać jak podtrzymujące środowisko

Setting obejmuje:

- ✕ stały czas
- ✕ miejsce
- ✕ ramy płatności i odwołań
- ✕ granice kontaktu
- ✕ poufność
- ✕ przewidywalny rytm

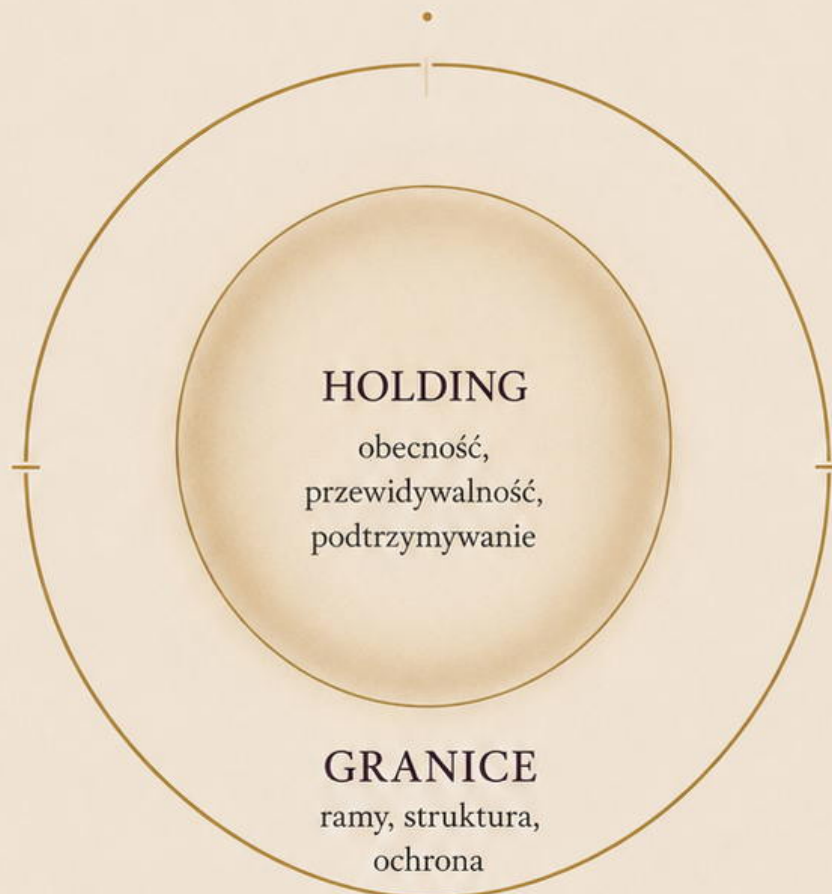
Funkcja:

- ✕ zmniejsza chaos
- ✕ umożliwia zależność
- ✕ daje przestrzeń na regresję i symbolizację
- ✕ pozwala pacjentowi sprawdzać, czy środowisko przetrwa

W klinice Winnicotta setting
nie jest formalnością — jest częścią leczenia.

Bezpieczne podtrzymywanie wymaga zarówno obecności, jak i granic

Niezawodność oznacza:

- ✕ przewidywalność
- ✕ dotrzymywanie ram
- ✕ jasne zasady
- ✕ możliwość naprawy zakłóceń

Granice chronią:

- ✕ pacjenta
- ✕ terapeutę
- ✕ proces
- ✕ realność relacji

Ważne:

- ✕ Holding bez granic może stać się intruzją albo zależnością bez formy. Granice bez holdingu mogą stać się zimnym formalizmem.

Terapeuta podtrzymuje doświadczenie, zanim będzie można je zinterpretować

Holding terapeutyczny może oznaczać:

- ✕ cierpliwe słuchanie
- ✕ nieprzyspieszanie procesu
- ✕ utrzymywanie ram
- ✕ przyjmowanie zależności bez jej wykorzystania
- ✕ pomoc w nazywaniu stanów

Nie oznacza:

- ✕ spełniania wszystkich oczekiwań
- ✕ usuwania frustracji
- ✕ braku granic
- ✕ zastępowania życia pacjenta

”

*Czasem najpierw trzeba podtrzymać
doświadczenie, aby interpretacja nie stała się
kolejną intruzją.*

Interpretacja może pomagać, gdy nie przerywa przedwcześnie procesu istnienia

✕ Dobra interpretacja:

- ✕ wynika z materiału pacjenta
- ✕ uwzględnia poziom integracji
- ✕ pojawia się w odpowiednim momencie
- ✕ nie zastępuje doświadczenia teorią

✕ Zbyt wczesna interpretacja może:

- ✕ zostać przeżyta jako intruzja
- ✕ wzmocnić fałszywe self
- ✕ przerwać proces zabawy
- ✕ zmusić pacjenta do dostosowania się

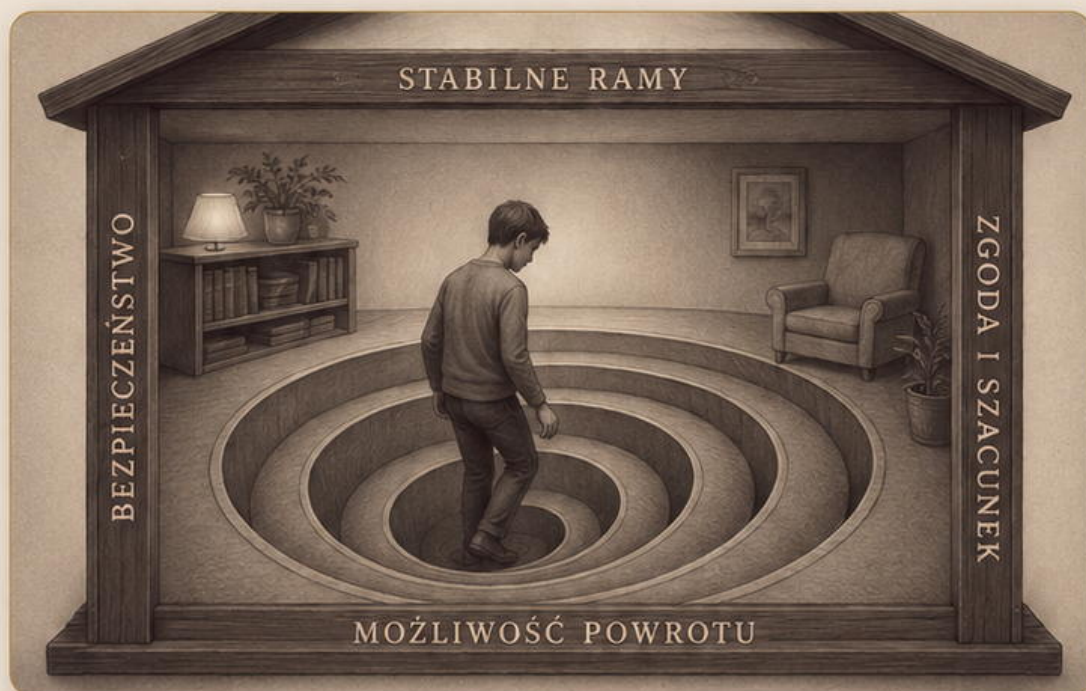
✕ Pytanie:

Czy pacjent potrzebuje teraz znaczenia,
czy najpierw doświadczenia bycia podtrzymanym?

Regresja wymaga odpowiedzialnego środowiska, które nie wykorzystuje zależności

Regresja może ujawniać:

- ✕ potrzebę podtrzymywania
- ✕ lęk przed rozpadem
- ✕ brak wcześniejszej odpowiedzi
- ✕ pragnienie zależności
- ✕ nadzieję na naprawę

Wymaga:

- ✕ stabilnych ram
- ✕ etyki
- ✕ cierpliwości
- ✕ braku nadużywania władzy
- ✕ możliwości powrotu do funkcjonowania

Regresja nie jest techniką do wywołania, lecz stanem, który wymaga odpowiedzialnego rozpoznania i podtrzymywania.

Zależność w terapii może być lecznicza tylko wtedy, gdy jest bezpiecznie utrzymywana

Zależność może obejmować:

- ✕ potrzebę stałości
- ✕ lęk przed przerwą
- ✕ oczekiwanie odpowiedzi
- ✕ testowanie granic
- ✕ pragnienie wyjątkowego miejsca

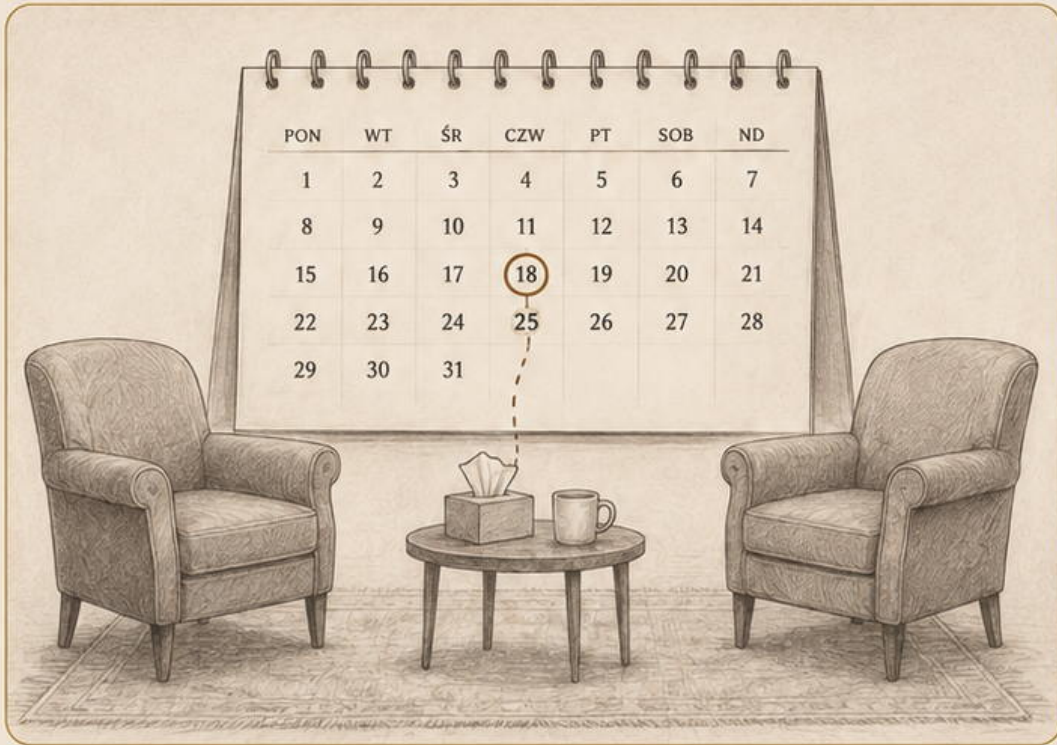
Odpowiedzialność terapeuty:

- ✕ utrzymywać granice
- ✕ nie wykorzystywać zależności
- ✕ nazywać realne ramy
- ✕ nie karać pacjenta za potrzeby
- ✕ nie udawać wszechmocnej dostępności

*Pacjent może potrzebować zależności,
ale terapeuta musi chronić ją przed nadużyciem.*

Dobre zakończenie nie usuwa bólu rozstania, lecz pomaga go przeżyć bez utraty realności relacji

Przerwy mogą uruchamiać:

- ✕ lęk przed nieobecnością
- ✕ poczucie opuszczenia
- ✕ złość
- ✕ testowanie trwałości relacji
- ✕ poczucie nierealności więzi

Zakończenie wymaga:

- ✕ nazwania separacji
- ✕ uznania straty
- ✕ zachowania realnych granic
- ✕ pracy nad tym, co zostaje uwewnętrznione

Synteza modułu:

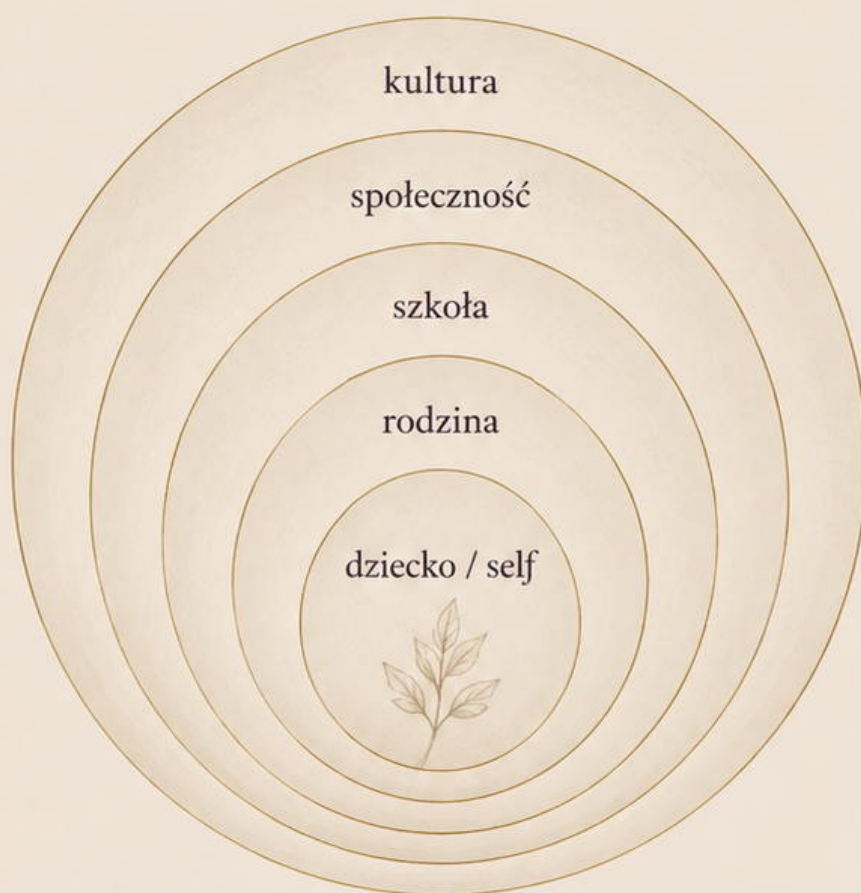

Klinika Winnicotta pyta nie tylko, co interpretować, ale jakie środowisko jest potrzebne, aby pacjent mógł istnieć, bawić się, zależeć i oddzielać.

Dojrzewanie, rodzina i środowisko społeczne

Środowisko dziecka obejmuje opiekunów, dom, szkołę, kulturę, ekonomię i dostępne formy wsparcia.

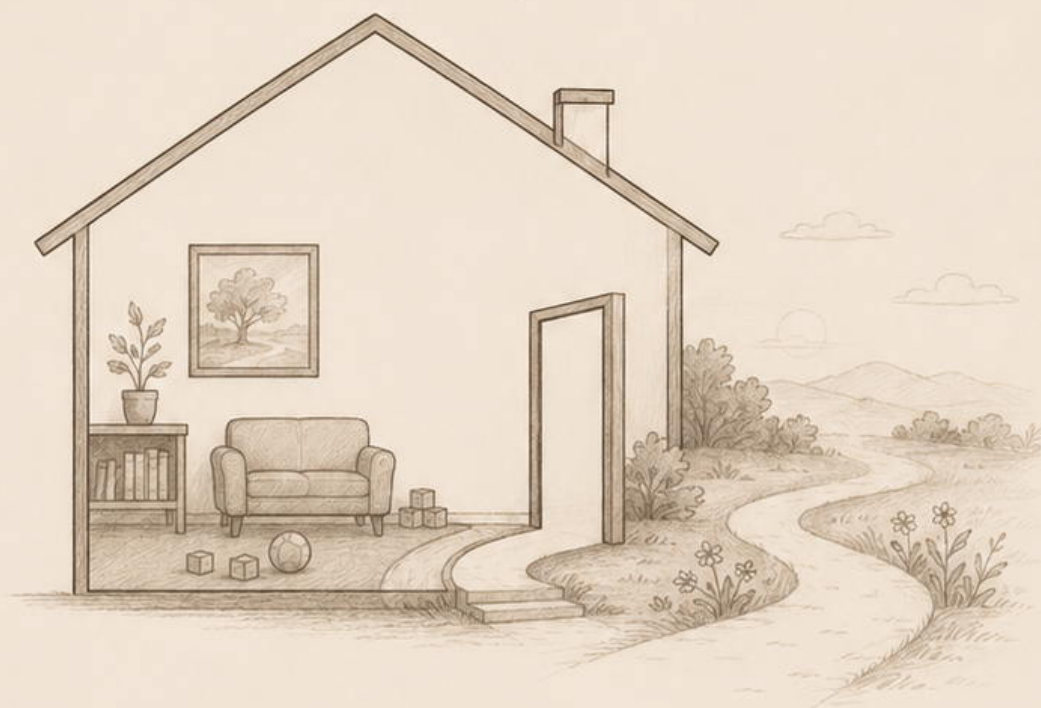

W module:

- ✕ rodzina jako środowisko
- ✕ dorastanie i prawo do niedojrzałości
- ✕ bunt i przetrwanie dorosłych
- ✕ szkoła jako środowisko
- ✕ społeczny holding

Rodzina wspiera rozwój, gdy daje przynależność i przestrzeń do oddzielania się

Rodzina podtrzymuje, gdy:

- ✕ zapewnia rytym i bezpieczeństwo
- ✕ uznaje emocje
- ✕ pozwala na złość i naprawę
- ✕ daje miejsce na zabawę
- ✕ wspiera stopniową odrębność

Rodzina może zakłócać, gdy:

- ✕ wymaga przedwczesnej dojrzałości
- ✕ nie toleruje różnicy
- ✕ narzuca rolę dziecku
- ✕ każe funkcjonować kosztem self

Dobre środowisko rodzinne
nie zatrzymuje dziecka przy sobie —
pomaga mu stopniowo stawać się sobą.

Nastolatek potrzebuje przestrzeni do eksperymentowania, zanim przejmie ciężar dorosłości

Dorastanie obejmuje:

- ✕ eksperymentowanie
- ✕ zmienność
- ✕ bunt
- ✕ testowanie granic
- ✕ szukanie własnego miejsca

Prawo do niedojrzałości nie oznacza:

- ✕ braku granic
- ✕ zgody na przemoc
- ✕ rezygnacji z odpowiedzialności dorosłych

Niedojrzałość nastolatka może być częścią rozwoju, jeśli dorośli potrafią utrzymać ramy bez niszczenia żywotności.

Nastolatek potrzebuje dorosłych, którzy przetrwają konfrontację bez odwetu i załamania

.

Bunt może służyć:

- ✕ oddzielaniu się
- ✕ sprawdzaniu granic
- ✕ szukaniu własnego głosu
- ✕ testowaniu realności dorosłych

Dorosły przetrwa, gdy:

- ✕ utrzymuje granice
- ✕ nie odpowiada odwetem
- ✕ nie wycofuje całkowicie miłości
- ✕ nie wymaga natychmiastowej dojrzałości

Pytanie:

*Czy konfrontacja niszczy relację,
czy pomaga wyraźniej zobaczyć dwie odrębne osoby?*

Instytucja może podtrzymywać rozwój albo wzmacniać fałszywe self

Instytucja podtrzymuje, gdy:

- ✘ zapewnia przewidywalność
- ✘ widzi osobę, nie tylko wynik
- ✘ chroni przed przemocą
- ✘ daje jasne granice
- ✘ umożliwia rozwój, zabawę i naukę

Społeczny holding obejmuje:

- ✘ mieszkanie
- ✘ dochód
- ✘ bezpieczeństwo
- ✘ dostęp do opieki
- ✘ wsparcie dla opiekunów

Synteza modułu:

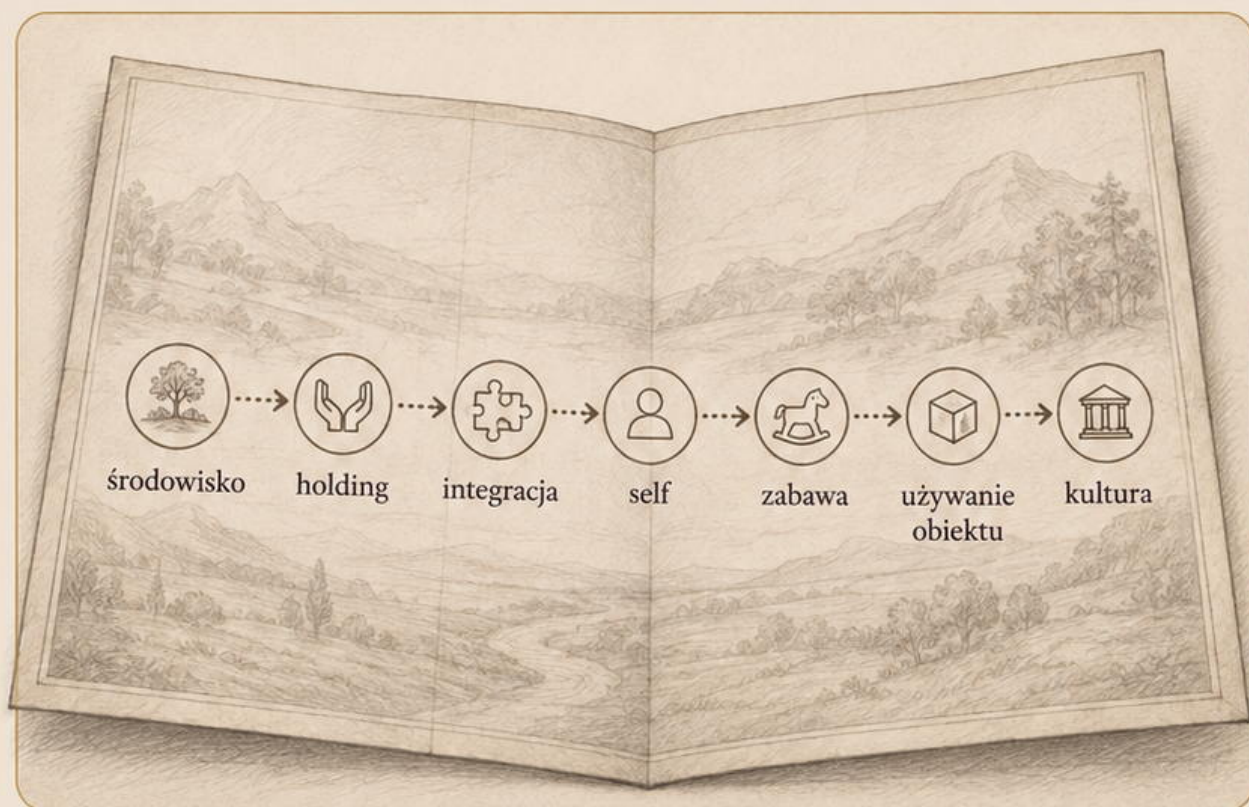

*Nie można oddzielić dojrzewania dziecka
od warunków, w których rodzina próbuje je podtrzymywać.*

Synteza końcowa i praktyczna mapa

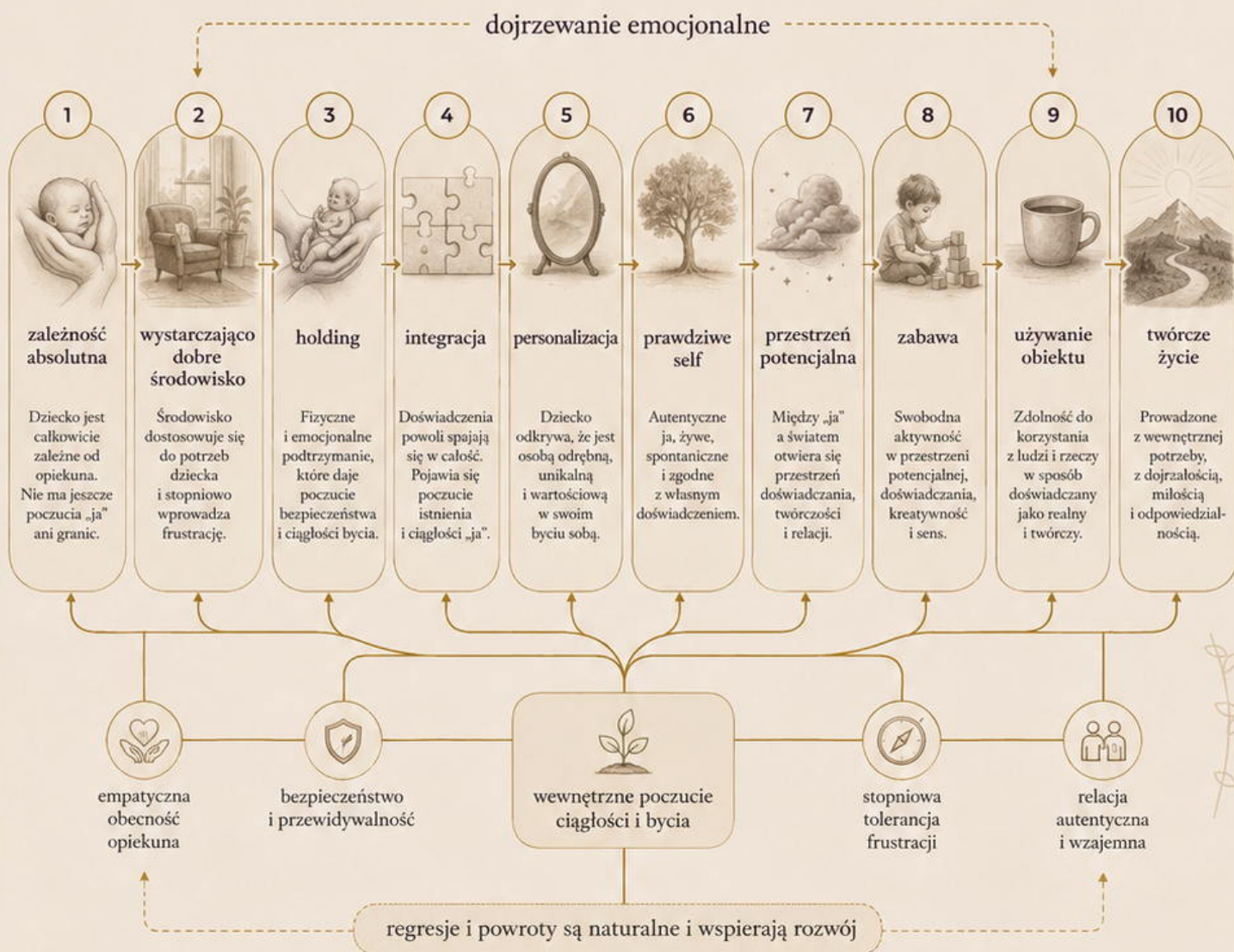
*Od podtrzymywania do twórczego życia
wśród realnych, odrębnych ludzi.*

W module:

- ✕ wielka mapa pojęć
- ✕ pojęcia, których nie należy mieszać
- ✕ model analizy winnicottowskiej
- ✕ końcowa nota edukacyjna

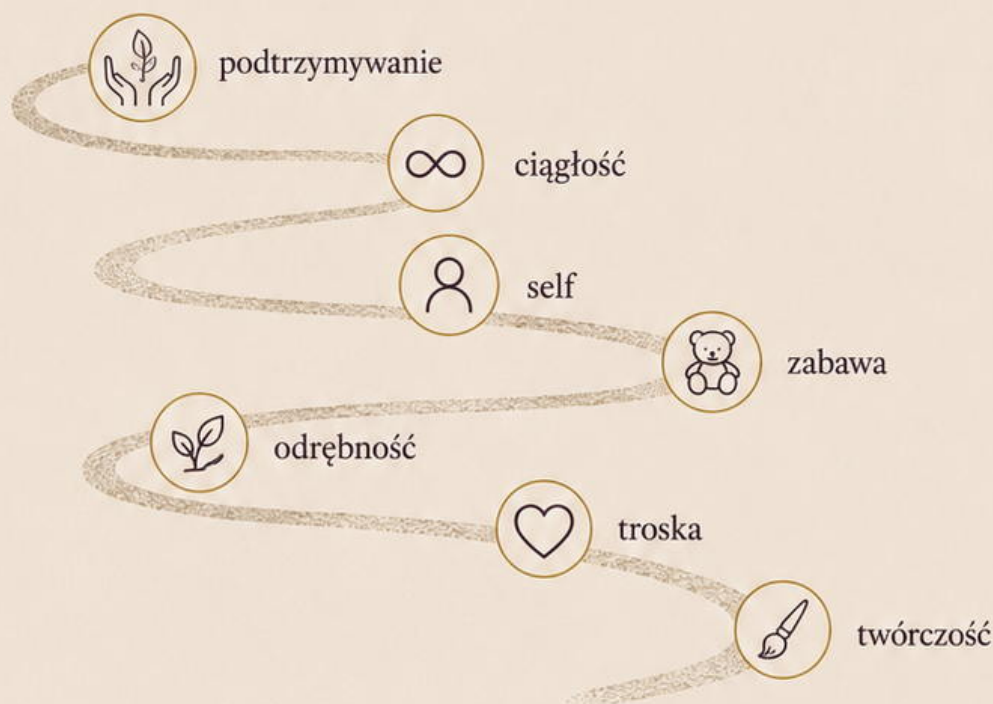
Od całkowitej zależności do twórczego życia

Nie myl pojęć:

holding nie jest nadopiekuńczością To uważne podtrzymywanie potrzeb dziecka, które pozwala mu z czasem stać się samodzielnym.	fałszywe self nie jest zwykłą uprzejmością To przystosowanie, które chroni przed poczuciem niebycia widzianym, a nie świadomy wybór kulturalny.	regresja nie jest techniką do wywołania To naturalny powrót do wcześniejszego poziomu funkcjonowania, by odzyskać ciągłość i bezpieczeństwo.	zabawa nie jest wyłącznie rozrywką To sposób bycia w świecie, w którym rodzi się kreatywność, relacja i znaczenie.	niezależność nie jest brakiem potrzeb To umiejętność polegania na sobie dzięki doświadczeniu bycia zależnym w dzieciństwie.

Człowiek staje się sobą dzięki środowisku, które pozwala mu żyć własnym życiem

Synteza:

- ✘ Winnicott pokazuje, że rozwój self nie jest samotnym osiągnięciem jednostki.
- ✘ Człowiek potrzebuje środowiska, które najpierw podtrzymuje, później stopniowo zawodzi, a wreszcie pozwala na odrębność.
- ✘ Z takiego procesu mogą wyrastać zabawa, troska, twórczość i poczucie realności.

Pytania końcowe:

- ✘ Czy osoba może po prostu być?
- ✘ Czy jej ciało jest przeżywane jako własne?
- ✘ Czy spontaniczny gest ma miejsce?
- ✘ Czy relacja może przetrwać złość i separację?
- ✘ Czy życie jest funkcjonowaniem, czy twórczym doświadczeniem?

Nota edukacyjna:

Materiał służy nauce i powtórce pojęć. Nie jest narzędziem diagnozy, psychoterapii ani superwizji klinicznej.